

GECONSOLIDEERDE JAARREKENING 2018

GECONSOLIDEERDE WINST- EN VERLIESREKENING OVER 2018

in duizenden euro	Toelichting	2018	2017
Opbrengst Tafelspelen		265.794	255.872
Opbrengst Speelautomaten		340.032	332.187
Troncopbrengst/tips		23.029	23.600
Entreeontvangsten		1.734	1.812
Opbrengst Food & Beverage		24.413	23.622
Overige baten		1.520	2.145
Brutobaten		**656.522**	**639.238**
Kansspelbelasting		-182.354	-170.537
Nettobaten		**474.168**	**468.701**
Verzekeringsclaim		11.418	28.957
Totale baten	1	**485.586**	**497.658**
Afschrijvingskosten en bijzondere waardeverminderingen	2	-32.741	-43.267
Personeelskosten	3	-241.624	-225.765
Operationele kosten	4	-128.983	-131.130
Brutobedrijfsresultaat		**82.238**	**97.496**
Financieringsbaten	5	1.185	1.097
Financieringslasten	6	-834	-1.060
Aandeel in resultaat deelnemingen	7	120	457
Resultaat voor vennootschapsbelasting		**82.709**	**97.990**
Vennootschapsbelasting	8	-23.248	-24.510
Resultaat na belasting		**59.461**	**73.480**
Resultaat toe te rekenen aan:			
- Aandeelhouder van de Vennootschap (nettoresultaat)		59.395	73.480
- Minderheidsbelangen		66	-
		59.461	**73.480**

GECONSOLIDEERD OVERZICHT VAN HET TOTAALRESULTAAT OVER 2018

in duizenden euro	2018	2017
Resultaat over de verslagperiode	**59.461**	**73.480**
Overig totaalresultaat te reclassificeren naar winst- en verliesrekening in volgende perioden		
- Valutaomrekeningsverschillen op buitenlandse activiteiten van deelneming	-11	3
Totaal niet-gerealiseerde resultaten, na belastingen	-	**3**
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten	**59.450**	**73.483**
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten toe te rekenen aan:		
- Aandeelhouder van de Vennootschap (nettoresultaat)	59.384	73.483
- Minderheidsbelangen	66	-
	59.450	**73.483**

GECONSOLIDEERDE BALANS PER 31 DECEMBER 2018

in duizenden euro, voor winstbestemming	Toelichting	31-12-2018		31-12-2017	
Vaste activa					
Immateriële activa	9	6.504		4.742	
Materiële vaste activa	10	230.106		208.901	
Latente vennootschapsbelasting	11	10.139		14.283	
Nog niet geamortiseerde fees	12	638		414	
Deelnemingen	13	1.171		1.342	
Totaal vaste activa			**248.558**		**229.682**
Vlottende activa					
Voorraden	14	953		711	
Vorderingen en overlopende activa	15	6.651		35.626	
Acute belastingvorderingen	11	742		1.014	
Nog niet geamortiseerde fees	12	170		236	
Geldmiddelen en kasequivalenten	16	85.326		63.601	
Totaal vlottende activa			**93.842**		**101.188**
Totale activa			**342.400**		**330.870**
Eigen vermogen	17				
Aandelenkapitaal		45		45	
Wettelijke reserve		6.504		4.448	
Reserve omrekeningsverschillen		-100		-89	
Herwaarderingsreserve		1.898		1.898	
Overige reserve		154.671		131.483	
Onverdeeld resultaat		59.395		73.480	
Totaal eigen vermogen toe te rekenen aan aandeelhouder		**222.413**		**211.265**	
Minderheidsbelang		346		-	
Totaal eigen vermogen			**222.759**		**211.265**
Langlopende verplichtingen					
Voorzieningen	18	9.349		8.656	
Latente vennootschapsbelasting	20	1.941		4.502	
Overige verplichtingen	21	5.905		4.138	
Totaal langlopende verplichtingen			**17.195**		**17.296**
Kortlopende verplichtingen					
Voorzieningen	18	1.828		1.223	
Handelscrediteuren en overige schulden	21	79.610		85.423	
Acute belastingverplichtingen	20	20.632		15.634	
Overige verplichtingen	21	376		29	
Totaal kortlopende verplichtingen			**102.446**		**102.309**
Totale passiva			**342.400**		**330.870**

MUTATIEOVERZICHT VAN HET GECONSOLIDEERDE EIGEN VERMOGEN OVER 2018

in duizenden euro	Aandelen -kapitaal	Wettelijke reserves	Reserve omrekenings-verschillen	Herwaarde-ringsreserve	Overige reserves	Onverdeeld resultaat	Minderheids-belang	Totaal
Stand per 1 januari 2017	**-**	**5.800**	**-92**	**1.898**	**102.515**	**74.161**	**-**	**184.282**
Resultaat van 1 januari tot en met 30 april 2017	-	-	-	-	-	25.981	-	25.981
Saldo op 30 april 2017	**-**	**5.800**	**-92**	**1.898**	**102.515**	**100.142**	**-**	**210.263**
Effect omvorming naar Naamloze Vennootschap op 1 mei 2017	45	-	-	-	-45	-	-	-
Saldo op 1 mei 2017 (na effect omvorming)	**45**	**5.800**	**-92**	**1.898**	**102.470**	**100.142**	**-**	**210.263**
Resultaat van 1 mei tot en met 31 december 2017	-	-	-	-	-	47.499	-	47.499
Resultaatbestemming	-	-	-	-	74.161	-74.161	-	-
Overige niet-gerealiseerde resultaten 2017	-	-	3		-	-	-	3
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten	**45**	**-**	**3**	**-**	**74.116**	**-681**	**-**	**73.483**
Dividenduitkering [36]	-	-	-	-	-46.500	-	-	-46.500
Toevoeging inzake ontwikkelingskosten [9]	-	-1.352	-	-	1.352	-	-	-
Stand per 31 december 2017	**45**	**4.448**	**-89**	**1.898**	**131.483**	**73.480**	**-**	**211.265**
Stand per 1 januari 2018	**45**	**4.448**	**-89**	**1.898**	**131.483**	**73.480**	**-**	**211.265**
Resultaat boekjaar	-	-	-	-	-	59.395	66	59.461
Resultaatbestemming	-	-	-	-	73.480	-73.480	-	-
Overige niet-gerealiseerde resultaten 2018	-	-	-11	-	-	-	-	-11
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten	**-**	**-**	**-11**	**-**	**73.480**	**-14.085**	**66**	**59.450**
Dividenduitkering [36]	-	-	-	-	-48.236	-	-	-48.236
Toevoeging inzake ontwikkelingskosten [9]	-	2.056	-	-	-2.056	-	-	-
Verwerving van dochteronderneming met minderheidsbelangen	-	-	-	-	-	-	280	280
Stand per 31 december 2018	**45**	**6.504**	**-100**	**1.898**	**154.671**	**59.395**	**346**	**222.759**

GECONSOLIDEERD KASSTROOMOVERZICHT OVER 2018

in duizenden euro	Toelichting	2018	2017
Resultaat na belasting		**59.461**	**73.480**
Aanpassingen voor:			
Resultaat uit deelnemingen	13	-120	-457
Afwikkeling eerder bestaande relatie	4	3.610	-
Afschrijvingslasten materiële en immateriële vaste activa	2	32.741	43.267
Resultaat uit verkopen materiële vaste activa	4	-460	-185
Nettofinancieringslasten/-baten	5,6	-351	-37
Vennootschapsbelastinglast	8	23.248	24.510
Mutaties:			
Vorderingen	15	1.492	-2.563
Ontvangen verzekeringsclaim brand Groningen	15	47.835	5.000
Af te wikkelen schade brand Groningen	15	-19.726	-33.109
Voorraden	14	-208	-7
Overige activa	11	232	-197
Handelscrediteuren en overige schulden	21	-1.071	-3.217
Voorzieningen	18	1.262	-1.947
Overige verplichtingen	20,21	4.829	916
Kasstroom uit operationele activiteiten		**152.774**	**105.454**
Betaalde vennootschapsbelasting	8	-19.394	-21.953
Nettokasstroom uit operationele activiteiten		**133.380**	**83.501**
Ontvangen rente	5	37	37
Koersresultaten	5	1.148	1.060
Investeringen in immateriële vaste activa	9	-3.051	-3.819
Investeringen in materiële vaste activa	10	-58.192	-71.567
Opbrengsten uit verkoop materiële vaste activa	4	1.328	240
Verwerving dochteronderneming	13	-3.750	-
Ontvangen dividend	13	-	210
Nettokasstroom uit investeringsactiviteiten		**-62.480**	**-73.839**
Betaalde financieringskosten	6	-939	-649
Betaald dividend	36	-48.236	-46.500
Nettokasstroom uit financieringsactiviteiten		**-49.175**	**-47.149**
Nettokasstroom		**21.725**	**-37.487**
Geldmiddelen en kasequivalenten per 1 januari	**16**	**63.601**	**101.088**
Geldmiddelen en kasequivalenten per 31 december	**16**	**85.326**	**63.601**

TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE JAARREKENING OVER HET BOEKJAAR EINDIGEND OP 31 DECEMBER 2018

Algemene informatie

Holland Casino, ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 68662289, exploiteert casinospelen en speelautomaten in Nederland en is statutair gevestigd te 's-Gravenhage in Nederland (feitelijk bezoekadres hoofdkantoor: Neptunusstraat 71, 2132 JP Hoofddorp).

Verwerving dochteronderneming

Op 3 januari 2018 is de entiteit Gaming & Casino Services B.V. ("GCS") (KvK 70505179) opgericht. GCS is bij juridische afsplitsing opgericht, waarbij alle service activiteiten onder algemene titel over zijn gegaan van Gaming Support B.V. naar GCS. Vervolgens heeft Holland Casino N.V. op 3 januari 2018 extra aandelen in GCS van Van Linden Beheer B.V. aangekocht, zodat een aandelenverhouding in GCS ontstaat van 60 procent voor Holland Casino en 40 procent voor Van Linden Beheer. De financiële gegevens van Holland Casino en GCS worden volgens de integrale consolidatiemethode opgenomen.

De geconsolideerde jaarrekening van Holland Casino over 2018 omvat de vennootschap en haar dochterondernemingen (tezamen te noemen Holland Casino) en de belangen in geassocieerde deelnemingen en entiteiten waarover gezamenlijke zeggenschap wordt uitgeoefend. Holland Casino houdt zich in hoofdzaak bezig met de exploitatie van casinospelen.

De speeltafels en apparaten die Holland Casino in haar casino's heeft zijn zeer specialistisch van aard en vallen onder diverse strenge wet- en regelgeving.

Overgedragen vergoeding

De volgende tabel geeft een samenvatting van de reële waarden op overnamedatum van de belangrijkste categorieën van de overgedragen vergoeding.

Waardering deelneming Gaming & Casino Services B.V.	420
Afwaardering deelneming Gaming Support	-280
Afwikkeling eerder bestaande relatie	3.610
	3.750

Deze aankoop is geschied middels meerdere stappen. De afsplitsing van de bestaande deelneming waarbij 40 procent van Gaming Support is verkocht en 40 procent is aangekocht in GCS. De herwaardering naar reële waarde van het bestaande 40 procent belang in GCS heeft niet geleid tot een boekwinst. Vervolgens is er 20 procent extra gekocht van Van Linden Beheer in de onderneming GCS.

Afwikkeling bestaande relatie

De reden van deze aankoop betreft voornamelijk het verwachte fiscale voordeel op de af te nemen diensten, omdat er een fiscale eenheid kan worden gevormd met GCS. Holland Casino heeft 3.610K euro van de overgedragen vergoeding toegerekend aan de behaalde compensatie van het fiscale nadeel. Dit bedrag is opgenomen onder de operationele kosten (zie noot 4).

Aan de overname gerelateerde kosten

Holland Casino heeft aan de overname gerelateerde kosten gemaakt van 174K euro in verband met externe juridische kosten en due-diligencekosten. Deze kosten zijn reeds in 2017 opgenomen onder operationele kosten.

Identificeerbare verworven activa en aangegane verplichtingen

De volgende tabel geeft een overzicht van de opgenomen bedragen voor verworven activa en aangegane verplichtingen op de overnamedatum.

Materiele vaste activa	251
Voorraden	34
Handelsvorderingen	626
Voorzieningen	-36
Handelsschulden en overige te betalen posten	-176
Saldo van identificeerbare activa en verplichtingen	**699**
60 procent meerderheidsbelang	420

Bepaling van reële waarden

De waarderingstechnieken die zijn gebruikt voor het bepalen van de reële waarde van activa van materieel belang waren als volgt.

VERWORVEN ACTIVA	WAARDERINGSTECHNIEK
Materiële vaste activa	Martkvergelijkstechniek en kostentechniek: Het waarderingsmodel gaat uit van marktprijzen voor vergelijkbare posten, indien beschikbaar, en afgeschreven vervangingskosten, waar van toepassing. Afgeschreven vervangingskosten omvatten aanpassingen voor fysieke slijtage en functionele en financiële veroudering.
Voorraden	Marktvergelijkingstechniek: De reële waarde wordt bepaald op basis van de geschatte verkoopprijs onder normale zakelijke omstandigheden, minus de geschatte kosten van sluiting en verkoop, en een redelijke winstmarge op basis van de inspanningen die vereist zijn om de voorraden gereed te maken en te verkopen.

De handelsvorderingen bestaan uit bruto contractuele vorderingen van 626K euro, waarvan 0 euro naar verwachting oninbaar was op overnamedatum.

Brand Groningen

In 2017 is de casino vestiging in Groningen door brand getroffen, waarbij het pand en inventaris geheel verloren zijn gegaan. De vaste kosten van de vestiging Groningen over de periode na de brand (september t/m december 2017) zijn verantwoord onder de 'Overige operationele kosten' (zie noot 4). Deze kosten zijn gecompenseerd door de gederfde opbrengsten van de vestiging Groningen over deze periode die onder de dekking vallen van de verzekerd belang polis (voor een periode van maximaal 104 weken). Holland Casino heeft in 2017 een claim ingediend ten aanzien van deze gederfde opbrengsten en in 2018 is deze geheel afgewikkeld. In de jaarrekening 2017 was de derving van de laatste 4 maanden meegenomen als vordering op de verzekeraar (1,1 miljoen euro). In 2018 zijn de overige 20 maanden (5,4 miljoen euro) van deze derving ten gunste van het resultaat gekomen (onder de baten).

De schadepost met betrekking tot het bijzondere waardeverminderingsverlies van de materiële vaste activa, met uitzondering van het terrein, is gedekt door de verzekeraar voor de getaxeerde herbouwwaarde (zie noot 10).

De claim met betrekking tot de gederfde opbrengsten en de herbouwwaarde is in 2017 en 2018 verantwoord ten gunste van het resultaat onder de baten (zie noot 1).

In totaal is er 52,8 miljoen euro ontvangen van de verzekeringsmaatschappij waarvan 5 miljoen in 2017 en 47,8 miljoen in 2018. Dit was een voorwaardelijke claim waarvan de voorwaarde naar verwachting gerealiseerd gaat worden (herbouw).

De verzekeringsclaim zoals opgenomen in de winst- en verliesrekening van 2017 en 2018 bestaat uit de volgende onderdelen:

VERZEKERINGSCLAIM ZOALS OPGENOMEN IN DE WINST- EN VERLIESREKENING VAN 2017 EN 2018			
	Verantwoord onder	2018	2017
Gederfde opbrengsten:			
September t/m december 2017	baten		1,1
Januari 2018 t/m augustus 2019	baten	5,4	
Getaxeerde herbouwwaarde:			
Pand (opstal & herstelkosten)	baten		13,5
Inventaris	baten		8,9
Speelautomaten	baten		5,5
			27,9
Vergoeding sloop- en vaste kosten:			
Sloop en opruiming kosten (derden)	operationele kosten	0,9	2,0
Dekking vaste en extra kosten	operationele kosten	7,4	2,1
Restant verzekeringsclaim	baten	6,0	
Totaal		**19,7**	**33,1**
Totaal verantwoord onder baten		11,4	29,0
Totaal verantwoord onder operationele kosten		8,3	4,1
Totaal		**19,7**	**33,1**

Verslaggevingsperiode

Deze jaarrekening heeft betrekking op het jaar 2018, dat eindigde op de balansdatum van 31 december 2018.

Continuïteitsveronderstelling

De geconsolideerde jaarrekening 2018 van Holland Casino is door het bestuur opgesteld op basis van de veronderstelling van continuïteit.

Toepassing van artikel 402 Boek 2 BW

De financiële gegevens van Holland Casino zijn in de geconsolideerde jaarrekening verwerkt. Derhalve vermeldt de enkelvoudige winst- en verliesrekening conform artikel 402 Boek 2 BW slechts het aandeel in het resultaat na belastingen van vennootschappen waarin wordt deelgenomen en het overige resultaat na belastingen.
Voor een juiste interpretatie van deze statutaire jaarrekening dient de geconsolideerde jaarrekening van Holland Casino te worden gelezen in samenhang met de enkelvoudige jaarrekening, zoals opgenomen op pagina 122 tot en met 133.

Overeenstemmingsverklaring IFRS

De geconsolideerde jaarrekening over het boekjaar 2018 is opgesteld in overeenstemming met de International Financial Reporting Standards (IFRS), zoals goedgekeurd door de Europese Unie (IFRS-EU) en artikel 2:362 lid 9 van het Burgerlijk Wetboek (BW). Deze jaarrekening is op 3 april 2019 goedgekeurd voor publicatie door het Bestuur. De enkelvoudige winst- en verliesrekening van Holland Casino is opgesteld met gebruikmaking van de vrijstelling uit artikel 2:402 BW.
Dit is de eerste jaarrekening van Holland Casino waarin IFRS 15 *Opbrengsten van contracten met klanten* en IFRS 9 *Financiële instrumenten* zijn toegepast. Wijzigingen in belangrijke grondslagen voor financiële verslaggeving worden beschreven op pagina 90 en 91.

Relevante grondslagen voor de financiële verslaggeving

Hierna volgt een uiteenzetting van de belangrijke grondslagen voor consolidatie, waardering van activa en passiva en bepaling van het resultaat van Holland Casino. Deze grondslagen zijn consistent toegepast voor alle gepresenteerde perioden in deze geconsolideerde jaarrekening.

GRONDSLAGEN VOOR DE OPSTELLING VAN DE GECONSOLIDEERDE JAARREKENING

De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld op basis van historische kostprijs, met uitzondering van de twee volgende posten die op iedere balansdatum zijn gewaardeerd op basis van reële waarde:

- afgeleide financiële instrumenten: gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in het resultaat;
- niet-afgeleide financiële instrumenten: gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst- en verliesrekening.

De geconsolideerde jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's (functionele valuta) waarbij alle bedragen zijn afgerond naar het dichtstbijzijnde duizendtal, tenzij anders vermeld.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Vreemde valuta

De activa en passiva in vreemde valuta worden omgerekend tegen de per balansdatum geldende koersen.
Transacties die luiden in een vreemde valuta, worden omgerekend tegen de wisselkoers op het moment van de transactie. Koersverschillen worden in de winst- en verliesrekening verwerkt. Koersverschillen en provisies die het gevolg zijn van wisseltransacties worden verantwoord onder de post financiële baten en lasten.

Buitenlandse bedrijfsactiviteiten

De activa en passiva van buitenlandse activiteiten, met inbegrip van goodwill en bij overnames opgetreden reële-waarde correcties, worden in euro's omgerekend tegen de geldende wisselkoers op verslagdatum. De opbrengsten en kosten van buitenlandse bedrijfsactiviteiten worden in euro's omgerekend tegen de geldende wisselkoers op de transactiedata.

Valutakoersverschillen worden opgenomen in niet-gerealiseerde resultaten en worden verwerkt in de reserve omrekeningsverschillen. Dit geldt niet voor valutakoersverschillen die kunnen worden toegerekend aan minderheids-belangen.

Belangrijke schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het Bestuur oordelen vormt en schattingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en passiva en van baten en lasten. De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die, gegeven de omstandigheden, als redelijk worden beschouwd. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden periodiek beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden verwerkt in de periode waarin de schatting wordt herzien, dan wel in toekomstige perioden indien de herziening betrekking heeft op toekomstige perioden.

De belangrijkste schattingen en beoordelingen betreffen:
- gebruiksduur en waardering van materiële vaste activa [10];
- voorziening personeelsbeloningen [18];
- lease classificatie [4];
- zeggenschap deelneming [13];
- niet in de balans opgenomen verplichtingen en activa [22].

Reële waarde

Voor een aantal waarderingsgrondslagen en toelichtingen is bepaling van de reële waarde vereist, voor zowel financiële als niet-financiële activa en passiva.

Bij het bepalen van de reële waarde van een actief of een passief maakt Holland Casino zoveel mogelijk gebruik van op de markt waarneembare gegevens. De reële waarden worden ingedeeld naar verschillende niveaus op basis van een reële-waardehiërarchie, afhankelijk van de inputs op basis waarvan de waarderingstechnieken zijn toegepast. De verschillende niveaus zijn als volgt gedefinieerd:

- Niveau 1: genoteerde marktprijzen (niet gecorrigeerd) in actieve markten voor identieke activa of verplichtingen;
- Niveau 2: input die geen onder niveau 1 vallende genoteerde marktprijzen betreft en die waarneembaar is voor het actief of het passief, hetzij rechtstreeks (i.c. in de vorm van prijzen) hetzij indirect (i.c. afgeleid van prijzen);
- Niveau 3: input voor het actief of het passief die niet is gebaseerd op waarneembare marktgegevens (niet-waarneembare input).

Indien de input die wordt gebruikt voor het bepalen van de reële waarde van een actief of verplichting binnen verschillende niveaus van de reële-waardehiërarchie vallen, dan wordt de bepaalde reële waarde in zijn geheel ingedeeld in hetzelfde niveau van de reële-waardehiërarchie als de input van het laagste niveau die van belang is voor de gehele meting. Holland Casino verwerkt eventuele herrubriceringen tussen de niveaus van de reële-waardehiërarchie aan het einde van de verslagperiode waarin de wijziging zich heeft voorgedaan.

NIEUWE STANDAARDEN IFRS

Holland Casino past met ingang van 1 januari 2018 twee nieuwe standaarden toe, te weten IFRS 9 *Financiële instrumenten* en IFRS 15 *Opbrengstverantwoording klantcontracten*.

IFRS 9 – *Financiële instrumenten*

IFRS 9 bevat vereisten voor de opname en waardering van financiële activa, financiële verplichtingen en sommige contracten voor de aan- of verkoop van niet-financiële items. Deze standaard vervangt IAS 39 *Financiële instrumenten: opname en waardering*.

Als gevolg van de toepassing van IFRS 9, heeft Holland Casino de volgende wijzigingen doorgevoerd in *IAS 1 Presentatie van de jaarrekening*, die vereisen dat een bijzondere waardevermindering van financiële activa wordt gepresenteerd op een afzonderlijke regel in het overzicht van winst of verlies en niet-gerealiseerde resultaten. Holland Casino past dit momenteel niet toe, gegeven de immateriële omvang. Voorheen was de benadering van Holland Casino om de bijzondere waardevermindering van handelsvorderingen (hierna te noemen kredietverliezen) onder de operationele kosten op te nemen.

Classificatie en waardering van financiële activa en financiële verplichtingen

IFRS 9 bevat drie belangrijke classificaties voor financiële activa: gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, FVOCI en FVTPL. De classificatie van financiële activa onder IFRS 9 is over het algemeen gebaseerd op het bedrijfsmodel waarin een financieel actief wordt beheerd en de contractuele kasstroomkarakteristieken. IFRS 9 elimineert de eerdere IAS 39-classificaties van aangehouden tot einde looptijd, leningen en vorderingen en beschikbaar voor verkoop.
IFRS 9 behoudt grotendeels de bestaande vereisten in IAS 39 voor de classificatie en waardering van financiële verplichtingen.
De toepassing van IFRS 9 heeft geen significant effect gehad op de grondslagen van Holland Casino met betrekking tot financiële verplichtingen.

De volgende tabel en de bijbehorende toelichting daaronder beschrijven de oorspronkelijke waarderingscategorieën onder IAS 39 en de nieuwe waarderingscategorieën onder IFRS 9 voor elke categorie van financiële activa en financiële verplichtingen van Holland Casino op 1 januari 2018.

		Oorspronkelijke indeling onder IAS 39	Nieuwe indeling onder IFRS 9	Oorspronkelijke boekwaarde onder IAS 39	Nieuwe boekwaarde onder IFRS 9
Financiële activa					
Debiteuren	a	Leningen en vorderingen	Geamortiseerde kostprijs	699	686
Af te wikkelen schades	a	Leningen en vorderingen	Geamortiseerde kostprijs	28.109	28.109
Geldmiddelen en kasequivalenten	a	Tot einde looptijd aangehouden	Geamortiseerde kostprijs	63.601	63.601
Financiële verplichtingen					
Crediteuren	b	Overige financiële verplichtingen	Overige financiële verplichtingen	25.375	25.375
Schulden aan Gaming Support	b	Overige financiële verplichtingen	Overige financiële verplichtingen	928	928

a. Debiteuren en af te wikkelen schades die werden geclassificeerd als leningen en vorderingen onder IAS 39, worden nu geclassificeerd tegen geamortiseerde kostprijs.
b. Crediteuren en schulden aan Gaming Support die onder IAS 39 werden geclassificeerd als ‘overige financiële verplichtingen’, worden nu geclassificeerd tegen geamortiseerde kostprijs onder IFRS 9.

Bijzondere waardeverminderingen van financiële activa
IFRS 9 vervangt het 'incurred loss'-model in IAS 39 door een 'expected credit loss'('ECL')-model. Het nieuwe bijzondere-waardeverminderingsmodel is van toepassing op financiële activa gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. Onder IFRS 9 worden kredietverliezen eerder verwerkt dan onder IAS 39.

Het bedrag van het debiteurensaldo per ultimo 2017 is 764K euro. De verwachting voor oninbaarheid is 78K euro.

Holland Casino heeft een voorzieningenmatrix opgesteld om het kredietverlies te bepalen (zie noot 23). Hiervoor is het gewogen gemiddeld kredietverlies op basis van historische ervaringscijfers en eventuele actuele ontwikkelingen bepaald voor de debiteuren.

Voor de geldmiddelen en kasequivalenten heeft Holland Casino geen kredietverlies opgenomen.

Hedge accounting
Holland Casino maakt geen gebruik van hedge accounting.

Overgang naar IFRS 9
Holland Casino heeft gebruik gemaakt van de vrijstelling om de vergelijkende cijfers over voorgaande perioden met betrekking tot classificatie en waardering (inclusief waardeverminderingen) niet aan te passen.

Verschillen in de boekwaarden van financiële activa en financiële verplichtingen die voortvloeien uit de toepassing van IFRS 9 worden verwerkt in de reserves en ingehouden resultaten per 1 januari 2018. Holland Casino maakt dit momenteel niet inzichtelijk in de jaarrekening, gegeven de immateriële omvang (13K euro). Dienovereenkomstig weerspiegelt de gepresenteerde informatie voor 2017 over het algemeen niet de vereisten van IFRS 9, maar eerder die van IAS 39.

IFRS 15 – *Opbrengstverantwoording klantcontracten*
IFRS 15 biedt een uitgebreid kader om te bepalen of, hoeveel en wanneer opbrengsten worden verantwoord. IFRS 15 vervangt IAS 18 *Opbrengsten*, IAS 11 *Onderhanden projecten in opdracht van derden en hieraan gerelateerde interpretaties*. Onder IFRS 15 worden opbrengsten verantwoord wanneer een afnemer zeggenschap verkrijgt over de goederen of diensten. Het bepalen van de tijdstip van de overdracht van zeggenschap – op een tijdstip of in de tijd – vereist oordeels-vorming.

Holland Casino heeft IFRS 15 toegepast volgens de retrospectieve methode. Het merendeel van de opbrengsten van Holland Casino betreft opbrengsten uit het verrichten van diensten. In een uitgebreide analyse van de omzetstromen is vastgesteld dat IFRS 15 geen wijzigingen met zich meebrengt.

NOG NIET TOEGEPASTE NIEUWE STANDAARDEN EN INTERPRETATIES

Holland Casino heeft geen nieuwe standaarden, wijzigingen van bestaande standaarden of interpretaties vrijwillig vervroegd toegepast. Holland Casino heeft de consequenties onderzocht van de volgende nieuwe standaard die is gepubliceerd, maar nog niet verplicht is voor het boekjaar 2018:

IFRS 16 *Leaseovereenkomsten*

Holland Casino is verplicht om IFRS 16 *Leaseovereenkomsten* met ingang van 1 januari 2019 toe te passen. Holland Casino heeft de geschatte invloed van de eerste toepassing van IFRS 16 op haar geconsolideerde en enkelvoudige jaarrekening, zoals hieronder beschreven, beoordeeld. De daadwerkelijke invloed van het toepassen van de standaard op 1 januari 2019 kan veranderen omdat:

- Holland Casino het testen en evalueren van interne beheersingsmaatregelen over haar IT-systemen nog niet heeft afgerond; en
- de nieuwe grondslagen onderhevig zijn aan wijzigingen totdat Holland Casino haar eerste jaarrekening presenteert die de datum van eerste toepassing omvat.

IFRS 16 introduceert één model voor verwerking van leaseovereenkomsten in de balans van lessees. Een lessee verwerkt een gebruiksrecht voor zijn recht om het onderliggende actief te gebruiken en een leaseverplichting die zijn verplichting tot leasebetalingen weerspiegelt. Er zijn vrijstellingen voor de verwerking van kortlopende leaseovereenkomsten en leaseovereenkomsten van items met een lage waarde. De verwerking van leaseovereenkomsten door lessors blijft vergelijkbaar met de huidige standaard, dat wil zeggen dat lessors leasecontracten blijven classificeren als financiële of operationele leaseovereenkomsten.

IFRS 16 vervangt bestaande bepalingen met betrekking tot de verwerking van leaseovereenkomsten, met inbegrip van IAS 17 *Leaseovereenkomsten*, IFRIC 4 *Vaststelling of een overeenkomst een leaseovereenkomst bevat*, SIC-15 *Operationele Leases – Incentives* en SIC-27 *Evaluatie van de economische realiteit van transacties in de juridische vorm van een leaseovereenkomst.*

Leases waarbij Holland Casino een lessee is

Holland Casino zal nieuwe activa en verplichtingen opnemen voor operationele leaseovereenkomsten. De aard van de kosten met betrekking tot deze leaseovereenkomsten zal nu veranderen omdat Holland Casino een afschrijvingslast voor de betreffende gebruiksrechten en rentelasten op leaseverplichtingen zal verwerken.

Voorheen verwerkte Holland Casino de operationele leasekosten op lineaire basis over de leaseperiode en verwerkte activa en verplichtingen alleen voor zover er een tijdsverschil was tussen de daadwerkelijke leasebetalingen en de opgenomen kosten.

Verder zal Holland Casino niet langer voorzieningen voor operationele leaseovereenkomsten opnemen die volgens haar verlieslatend zijn zoals beschreven in noot 18. In plaats daarvan zal Holland Casino de betalingen op grond van de leaseovereenkomst verwerken in haar leaseverplichting.

Er wordt geen significant effect verwacht voor de financiële leaseovereenkomsten Holland Casino.

Op basis van de informatie die momenteel beschikbaar is, schat Holland Casino in dat ze bijkomende leaseverplichtingen van 184 miljoen euro zal verwerken per 1 januari 2019. Holland Casino verwacht niet dat de toepassing van IFRS 16 invloed zal hebben op haar vermogen om te voldoen aan de herziene maximale drempel van het leningconvenant zoals beschreven in noot 19.

Overgang
Holland Casino is van plan om IFRS 16 initieel toe te passen op 1 januari 2019, met gebruikmaking van de modified retrospective approach. Als gevolg hiervan zal het cumulatieve effect van de invoering van IFRS 16 worden opgenomen als een aanpassing van het openingssaldo van de ingehouden resultaten op 1 januari 2019, zonder aanpassing van vergelijkende informatie.

Holland Casino is van plan om bij de overgang de praktische vrijstelling toe te passen met betrekking tot definitie van een leaseovereenkomst. Dit betekent dat IFRS 16 zal worden toegepast op alle contracten die vóór 1 januari 2019 zijn aangegaan en zijn geïdentificeerd als leaseovereenkomsten in overeenstemming met IAS 17 en IFRIC 4.

Overige standaarden
De volgende aangepaste standaarden en interpretaties hebben naar verwachting geen significant effect op de geconsolideerde jaarrekening van Holland Casino.

- IFRIC 23 *Onzekerheid over fiscale behandelingen van inkomsten.*
- *Kenmerken van vervroegde terugbetaling met negatieve compensatie (wijzigingen in* IFRS 9*).*
- *Langetermijnbelangen in geassocieerde deelnemingen en joint ventures (wijzigingen in* IAS 28*).*
- *Plan wijziging, inperking of afwikkeling (wijzigingen in* IAS 19*).*
- *Jaarlijkse verbeteringen aan* IFRS 2015-2017 *Cyclus – verschillende standaarden.*
- *Wijzigingen in verwijzingen naar het conceptueel raamwerk in IFRS-standaarden.*
- IFRS 17 *Verzekeringscontracten.*

Aangezien de bovengenoemde gewijzigde standaarden en interpretaties naar verwachting geen significante impact zullen hebben op de geconsolideerde en enkelvoudige jaarrekening van Holland Casino, is de geschatte kwantitatieve en/of kwalitatieve impact niet verder toegelicht.

GRONDSLAGEN VOOR DE GECONSOLIDEERDE WINST- EN VERLIESREKENING

Opbrengsten

De opbrengsten worden verantwoord op basis van IFRS 15 en kwalificeren als opbrengsten uit klantcontracten. Opbrengsten worden gewaardeerd tegen de reële waarde van de ontvangen of te ontvangen vergoedingen. Het merendeel van de activiteiten (zoals hieronder opgenomen) van Holland Casino genereren opbrengsten die kwalificeren als opbrengsten uit het verrichten van diensten. Deze opbrengsten worden verantwoord op het moment dat de afnemer de dienst heeft genoten en voor zover het resultaat betrouwbaar kan worden geschat.

Opbrengst Tafelspelen

De opbrengst tafelspelen is het verschil tussen de ontvangen inzetten en de uitkeringen.

Opbrengst Speelautomaten

De opbrengst speelautomaten is het verschil tussen de inworpen in en de uitbetalingen van de speelautomaten, gecorrigeerd voor nog uit te betalen progressive jackpots.

Opbrengst Food & Beverage

Opbrengst Food & Beverage wordt verantwoord op het moment dat het bedrag van de opbrengsten op betrouwbare wijze kan worden bepaald en de inning van de vergoeding is ontvangen of waarschijnlijk is.

Troncopbrengsten en tips

Het betreft hier de bij de tafelspelen en speelautomaten ontvangen fooien en tips (‘troncopbrengst’ genaamd), alsmede fooien ontvangen door horeca- en overig personeel. Deze opbrengst wordt dagelijks verantwoord na telling van de speelchips.

Leaseovereenkomsten

Bij aanvang van een overeenkomst bepaalt Holland Casino of deze overeenkomst een leaseovereenkomst is of bevat. Bij aanvang of bij herbeoordeling van een overeenkomst die een leaseovereenkomst bevat, scheidt Holland Casino betalingen en overige door de overeenkomst vereiste vergoedingen in betalingen voor het lease-element van de overeenkomst en betalingen voor de overige elementen op basis van hun relatieve reële waarden. Indien Holland Casino voor een financiële lease concludeert dat het praktisch niet haalbaar is om de betalingen betrouwbaar te scheiden, worden een actief en een verplichting opgenomen voor een bedrag dat gelijk is aan de reële waarde van het onderliggende actief. Daarna wordt de verplichting verminderd naarmate betalingen worden gedaan en worden impliciete financieringskosten met betrekking tot de verplichting opgenomen, op basis van de marginale rentevoet van Holland Casino.

Geleasede activa

Leaseovereenkomsten waarbij Holland Casino vrijwel alle aan het eigendom verbonden risico’s en voordelen op zich neemt, worden geclassificeerd als financiële leaseovereenkomsten. Bij de eerste opname wordt het geleasede actief gewaardeerd tegen de reële waarde of de contante waarde van de minimale leasebetalingen, afhankelijk van welke lager is. Na de eerste opname geschiedt de waardering in overeenstemming met de van toepassing zijnde grondslag voor het betreffende actief.
Overige leaseovereenkomsten hebben betrekking op operationele lease; deze worden niet in de balans opgenomen.

Leasebetalingen

Leasebetalingen uit hoofde van operationele lease worden lineair over de leaseperiode verwerkt in het resultaat. Premies ontvangen als stimulering voor het sluiten van leaseovereenkomsten worden als integraal deel van de totale leasekosten in het resultaat verwerkt over de leasetermijn.

De minimale leasebetalingen uit hoofde van een financiële lease worden deels als financieringskosten opgenomen en deels als aflossing van de uitstaande verplichting. De financieringskosten worden zodanig aan iedere periode van de totale leasetermijn toegerekend dat dit resulteert in een constante periodieke rentevoet over het resterende saldo van de verplichting.

Holland Casino treedt op als lessee in operationele leases van speelautomaten en auto's. De geleasede speelautomaten en auto's worden niet geactiveerd. Leasebetalingen inzake de operationele leases worden lineair over de leaseperiode ten laste van het resultaat gebracht.

Personeelsbeloningen
Kortetermijnpersoneelsbeloningen worden verwerkt als kosten wanneer de daarmee verband houdende dienst wordt verricht. Er wordt een verplichting verwerkt voor het bedrag dat naar verwachting zal worden betaald als Holland Casino een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting heeft om dit bedrag te betalen als gevolg van verrichte diensten door de werknemer en de verplichting betrouwbaar kan worden bepaald.

De nettoverplichting van Holland Casino uit hoofde van overige langetermijnpersoneelsbeloningen worden elders in de jaarrekening toegelicht. Deze aanspraken worden gedisconteerd om de contante waarde te bepalen. Herwaarderingen worden verwerkt in het resultaat in de periode waarin zij optreden.

Pensioenregeling
Holland Casino heeft een pensioenregeling die geclassificeerd is als 'toegezegde bijdrageregeling'. Dit is een pensioenregeling waarbij vooraf een premie is vastgesteld, welke wordt overgeheveld naar een afzonderlijke entiteit (t/m juni 2017 was dit 'Stichting Pensioenfonds Holland Casino'; vanaf 1 juli 2017 is dit Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap), en waarbij Holland Casino hierna geen verdere juridische of feitelijke verplichting heeft om aanvullende betalingen te doen. De periodieke betalingen aan het pensioenfonds worden in de winst- en verliesrekening gepresenteerd. Het nog te betalen bedrag (indien van toepassing) wordt per balansdatum als kortlopende schuld gepresenteerd.
De bestaande regeling van GCS is een beschikbare premieregeling. De opbouw van de beoogde pensioenaanspraken wordt steeds in het betreffende kalenderjaar af gefinancierd door middel van premiebetalingen. De hoogte van het kapitaal dat kan worden aangewend voor de aankoop van een pensioen is gelijk aan de beleggingswaarde op pensioendatum. Het rendement op de premiebetalingen is niet gegarandeerd. Op basis van de uitvoeringsovereenkomst heeft de groep geen andere verplichtingen dan de jaarlijkse premiebetalingen.

Aandeel in resultaat deelnemingen verwerkt volgens de 'equity'-methode
Waardeveranderingen in deelnemingen gewaardeerd volgens de 'equity'-methode worden ten gunste of ten laste van het resultaat gebracht in de winst- en verliesrekening. Valutaomrekeningsverschillen op buitenlandse activiteiten van deelneming worden in het overig totaalresultaat verantwoord. De geaccumuleerde valutaomrekeningsverschillen op buitenlandse activiteiten van de deelneming worden in het overzicht ten laste van het resultaat gepresenteerd als het belang in de deelneming afgestoten wordt. Ontvangen dividenden uit deelnemingen worden in mindering gebracht op de balanspost.

Financieringsbaten
De financieringsbaten van Holland Casino omvatten de rentebaten uit deposito's en tegoeden bij banken alsmede de koersresultaten zoals hieronder benoemd.

Koersresultaten
Het koersresultaat behaald op transacties in vreemde valuta met gasten in de casino's bestaat uit enkele gesaldeerde stromen. Het betreft ingehouden transactiekosten en provisie over creditcardtransacties, betaalde provisie aan GWK-Travelex, en omrekenverschillen van vreemde valuta. Het koersresultaat wordt gepresenteerd onder financiële baten en lasten in de winst- en verliesrekening.

Rentebaten worden verwerkt op basis van de effectieve interestmethode.

Financieringslasten

De financieringslasten van Holland Casino omvatten het volgende:

- rentelasten uit tegen geamortiseerde kostprijs gewaardeerde financiële verplichtingen;
- commitment, utilization en agency fees;
- amortisatie financial fees; en
- rentelasten als gevolg van oprenting voorzieningen.

Rentelasten worden verwerkt op basis van de effectieve interestmethode.

Belasting toegevoegde waarde (omzetbelasting)/ kansspelbelasting

Voor kansspelen in de zin van de Wet op de kansspelbelasting is Holland Casino vrijgesteld van omzetbelasting. Over de omzet uit kansspelen wordt kansspelbelasting geheven. De horeca-activiteiten van Holland Casino zijn wel onderhevig aan omzetbelasting. De aftrek van voorbelasting voor de gemeenschappelijke baten en lasten is daarom nog maar in beperkte mate mogelijk. De investeringen en kosten waarvoor de aftrek van voorbelasting geheel of gedeeltelijk is uitgesloten, worden daarom inclusief omzetbelasting geactiveerd dan wel in de baten en lasten opgenomen.

Winstbelasting

Winstbelastingen omvatten de over de verslagperiode verschuldigde en terug te ontvangen winstbelastingen alsmede uitgestelde winstbelastingen. Winstbelastingen worden in het resultaat verwerkt, behalve voor zover deze betrekking hebben op een bedrijfscombinatie of op posten die rechtstreeks in het eigen vermogen of in niet-gerealiseerde resultaten worden opgenomen.

Rente en boetes gerelateerd aan winstbelastingen, inclusief onzekere behandeling van winstbelastingen, worden verantwoord op basis van IAS 37 *Provisions, Contingent Liabilities and Contingent Assets.*

Actuele winstbelastingen

De actuele winstbelastingen omvatten de verwachte te betalen of terug te ontvangen belastingen over de fiscale winst of verlies over het boekjaar, en eventuele correcties op de over voorgaande jaren verschuldigde of terug te ontvangen belastingen. Het bedrag van de actuele winstbelastingen wordt bepaald op basis van de beste schatting van de belastingbate of -last, waarbij rekening wordt gehouden met eventuele onzekerheid met betrekking tot winstbelastingen.
De actuele winstbelasting wordt berekend aan de hand van belastingtarieven die zijn vastgesteld op verslagdatum, dan wel waartoe materieel al op verslagdatum is besloten. De actuele winstbelasting omvat tevens eventuele belastingen voortvloeiend uit dividenden.
Actuele belastingvorderingen en -verplichtingen worden uitsluitend gesaldeerd als aan bepaalde criteria wordt voldaan.

Uitgestelde winstbelastingen

Uitgestelde winstbelastingen worden opgenomen voor tijdelijke verschillen tussen de boekwaarden van activa en verplichtingen ten behoeve van de financiële verslaggeving en de fiscale boekwaarden van die posten.
Uitgestelde belastingverplichtingen worden niet opgenomen voor:

- tijdelijke verschillen die verband houden met de eerste opname van activa of verplichtingen bij een transactie die geen bedrijfscombinatie betreft en die noch de commerciële noch de fiscale winst of verlies beïnvloedt;
- tijdelijke verschillen die verband houden met deelnemingen in dochterondernemingen, geassocieerde deelnemingen en joint ventures, voor zover Holland Casino in staat is het tijdstip van afloop van deze tijdelijke verschillen te bepalen en het waarschijnlijk is dat deze niet zullen worden afgewikkeld in de voorzienbare toekomst; en
- belastbare tijdelijke verschillen die voortvloeien uit de eerste opname van goodwill.

Uitgestelde belastingvorderingen worden opgenomen voor onbenutte fiscale verliezen, ongebruikte fiscaal verrekenbare tegoeden en aftrekbare tijdelijke verschillen, voor zover het waarschijnlijk is dat er in de toekomst belastbare winsten beschikbaar zullen komen waartegen deze kunnen worden afgezet. Toekomstige belastbare winsten worden bepaald op basis van de terugname van relevante belastbare tijdelijke verschillen. Als het bedrag van de belastbare tijdelijke verschillen niet voldoende is om een uitgesteld belastingvoordeel volledig op te nemen, worden toekomstige belastbare winsten – aangepast voor de terugnames van bestaande tijdelijke verschillen – in aanmerking genomen, gebaseerd op de bedrijfsplannen van individuele dochterondernemingen binnen Holland Casino. Uitgestelde belastingvorderingen worden op iedere verslagdatum beoordeeld en worden verlaagd voor zover het niet langer waarschijnlijk is dat het daarmee samenhangende belastingvoordeel zal worden gerealiseerd. Dergelijke verlagingen worden teruggeboekt zodra het waarschijnlijk is dat in de toekomst belastbare winsten weer toenemen.

Niet-opgenomen uitgestelde belastingvorderingen worden op iedere verslagdatum opnieuw beoordeeld en worden opgenomen zodra het waarschijnlijk is dat er in de toekomst belastbare winsten beschikbaar zijn, waartegen ze kunnen worden gebruikt.

Uitgestelde winstbelastingen worden gewaardeerd op basis van de belastingtarieven die naar verwachting van toepassing zullen zijn bij afloop van de tijdelijke verschillen, één en ander op basis van belastingtarieven die op de verslagdatum zijn vastgesteld of materieel zijn vastgesteld.

De waardering van uitgestelde winstbelastingen weerspiegelt de fiscale gevolgen die voortvloeien uit de wijze waarop Holland Casino aan het eind van de verslagperiode verwacht de boekwaarde van haar activa en verplichtingen te realiseren of af te wikkelen. Hierbij is de aanname gedaan dat de boekwaarde van vastgoedbeleggingen die zijn gewaardeerd tegen reële waarde, zal worden gerealiseerd door verkoop. Deze aanname is niet door Holland Casino weerlegd.

Uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen worden uitsluitend gesaldeerd als aan bepaalde criteria wordt voldaan.

GRONDSLAGEN VOOR DE GECONSOLIDEERDE BALANS

Activa

Immateriële activa
Uitgaven voor onderzoeksactiviteiten worden verwerkt in het resultaat wanneer zij worden gedaan. Uitgaven voor ontwikkelingsactiviteiten worden alleen geactiveerd als de uitgaven betrouwbaar kunnen worden bepaald, het product of proces technisch en commercieel haalbaar is, toekomstige economische voordelen waarschijnlijk zijn en Holland Casino van plan is en over voldoende middelen beschikt om de ontwikkeling te voltooien en het actief te gebruiken of te verkopen. Andere ontwikkelingskosten worden verwerkt in het resultaat wanneer zij worden gemaakt. Na de eerste opname worden geactiveerde ontwikkelingskosten gewaardeerd tegen kostprijs verminderd met cumulatieve amortisaties en cumulatieve bijzondere waardeverminderingsverliezen.

De overige door Holland Casino verworven immateriële activa met een eindige gebruiksduur worden gewaardeerd tegen kostprijs verminderd met cumulatieve amortisaties en cumulatieve bijzondere waardeverminderingsverliezen.

De algemene gebruiksduur van immateriële activa is drie jaar. Voor de activa met betrekking tot het project Play Digital en het IT landschap van Holland Casino geldt een afwijkende gebruiksduur van vijf jaar.

Materiële vaste activa
Materiële vaste activa bestaan uit gebouwen, terreinen, verbouwingskosten, speelautomaten, speeltafels en overige bedrijfsinstallaties. Materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen hun kostprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en, indien van toepassing, met bijzondere waardeverminderingen. De lineaire afschrijvingen geschieden overeenkomstig de geschatte verwachte gebruiksduur en zijn berekend op basis van de aanschafwaarde, verminderd met de geschatte restwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikneming. Op terreinen wordt niet afgeschreven.

Uitgaven voor reparatie en (groot) onderhoud worden alleen geactiveerd (volgens de componentenbenadering) als het waarschijnlijk is dat de actiefpost additionele toekomstige economische voordelen genereert en als de kostprijs van de actiefpost betrouwbaar kan worden vastgesteld. Alle overige kosten worden direct ten laste van het resultaat gebracht.

Materiële vaste activa in uitvoering worden gewaardeerd tegen kostprijs of lagere directe opbrengstwaarde. De vervaardigingsprijs bestaat uit materiaalkosten, directe arbeidskosten, installatiekosten, een toerekenbaar deel van de indirecte productiekosten gebaseerd op een normaal niveau van bedrijfsactiviteit en toegerekende interestkosten. De directe opbrengstwaarde is gebaseerd op een verwachte verkoopprijs onder aftrek van nog te maken kosten voor voltooiing en verkoop.

DE GESCHATTE ECONOMISCHE LEVENSDUUR IS IN HET ALGEMEEN VOOR:	
Gebouwen	20 jaar
Verbouwingen	12 jaar
Installaties	5-12 jaar
Speelautomaten en Multi Roulettes	7 jaar
Andere vaste bedrijfsmiddelen	3-8 jaar

Bijzondere waardeveranderingen

De boekwaarde van vaste activa wordt periodiek getoetst aan de realiseerbare waarde indien aanwijzingen bestaan voor een bijzondere waardeverandering. De realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde. De opbrengstwaarde is de geschatte verkoopprijs in het kader van de normale bedrijfsvoering minus de geschatte kosten van voltooiing en de geschatte kosten die nodig zijn om de verkoop te realiseren. De bedrijfswaarde is de contante waarde van de geschatte toekomstige kasstromen die naar verwachting zullen voortvloeien uit het voortgezette gebruik van een

actief en uit zijn vervreemding aan het eind van zijn gebruiksduur. Voornoemde toets wordt uitgevoerd op het niveau van de kasstroomgenererende eenheden. Indien de realiseerbare waarde lager is dan de boekwaarde wordt ter hoogte van het verschil een bijzondere waardeverandering opgenomen in de winst- en verliesrekening en wordt de boekwaarde van het actief verlaagd tot zijn realiseerbare waarde. Voorts wordt, voor zover van toepassing, de lineaire afschrijving over de resterende gebruiksduur bijgesteld. Indien er aanwijzingen bestaan die duiden op de noodzaak tot het terugnemen van een eerder toegepaste bijzondere waardeverandering wordt de boekwaarde van het actief verhoogd naar de realiseerbare waarde.

Bijzondere waardeverminderingsverliezen op deelnemingen verwerkt volgens de 'equity'-methode worden bepaald door vergelijking van de realiseerbare waarde van de deelneming met zijn boekwaarde. Een bijzonder waardeverminderingsverlies wordt verwerkt in het resultaat, en wordt teruggenomen in geval van een positieve verandering in de schattingen die worden gebruikt ter bepaling van de realiseerbare waarde.

Deelnemingen verwerkt volgens de 'equity'-methode

Het 40 procent aandeel in Gaming Support B.V., de geassocieerde deelneming van Holland Casino, wordt in de jaarrekening opgenomen volgens de 'equity'- methode. Hierbij vindt de eerste opname plaats tegen historische kostprijs waarbij de boekwaarde wordt aangepast met het aandeel in het resultaat. Ontvangen dividenden worden op de boekwaarde in mindering gebracht. Geassocieerde deelnemingen worden opgenomen vanaf het moment dat invloed van betekenis is verworven tot het moment dat die invloed niet meer bestaat. Resultaten van transacties met geassocieerde deelnemingen worden geëlimineerd naar rato van het kapitaalbelang in de geassocieerde deelneming. Eventuele bijzondere waardeverminderingen van Gaming Support B.V. worden niet geëlimineerd.

Verliezen op geassocieerde deelnemingen worden verwerkt tot het bedrag van de netto-investering in de deelneming, waarin naast de boekwaarde ook eventueel verstrekte leningen aan de deelneming zijn begrepen. Voor het aandeel in verdere verliezen wordt alleen een voorziening opgenomen indien Holland Casino zich daarvoor aansprakelijk heeft gesteld.

Ongerealiseerde winsten uit hoofde van transacties met Gaming Support B.V. worden geëlimineerd naar rato van het belang dat Holland Casino in Gaming Support B.V. heeft. Ongerealiseerde verliezen worden op dezelfde wijze geëlimineerd als niet-gerealiseerde winsten, maar alleen voor zover er geen aanwijzing is voor een bijzondere waardevermindering.

Consolidatiegrondslagen

Algemeen

De grondslagen van waardering en resultaatbepaling van dochterondernemingen zijn waar noodzakelijk aangepast om overeenstemming met de grondslagen van Holland Casino te bewerkstelligen.

Dochterondernemingen

De financiële gegevens van Holland Casino en haar dochterondernemingen worden volgens de integrale consolidatiemethode opgenomen. Onder dochteronderneming wordt verstaan de entiteit waarin door Holland Casino feitelijk beleidsbepalende invloed wordt uitgeoefend over het zakelijke en financiële beleid. Het aandeel van overige aandeelhouders in het geconsolideerde eigen vermogen en het geconsolideerde resultaat is in de balans vermeld onder het eigen vermogen (minderheidsbelang) en in de winst- en verliesrekening onder resultaat toekomend aan minderheidsaandeelhouders. De jaarrekeningen van dochterondernemingen zijn in de geconsolideerde jaarrekening opgenomen vanaf de datum waarop voor het eerst sprake is van zeggenschap tot aan het moment waarop de zeggenschap eindigt.

Minderheidsbelangen
Minderheidsbelangen (belangen zonder overheersende zeggenschap) worden bij eerste waardering gewaardeerd tegen het evenredige aandeel in de netto- identificeerbare activa van de verworven partij op overnamedatum. Wijzigingen in het belang van Holland Casino in een dochteronderneming die niet leiden tot verlies van overheersende zeggenschap, worden verwerkt als vermogenstransacties.

Verlies van zeggenschap
Indien Holland Casino de zeggenschap over een dochteronderneming verliest, worden de activa en verplichtingen en eventueel hiermee samenhangende minderheidsbelangen en andere eigenvermogenscomponenten niet langer in de balans verantwoord. De eventueel behaalde boekwinst of het boekverlies wordt opgenomen in de winst of het verlies. Indien Holland Casino een belang behoudt in een voormalige dochteronderneming, wordt dat vanaf het moment van het verlies van zeggenschap gewaardeerd tegen reële waarde.
Wanneer sprake is van verlies van zeggenschap over een dochteronderneming, maar behoud van een financieel belang, dan vindt deconsolidatie van alle activa en passiva plaats en wordt het resterende belang initieel opgenomen tegen reële waarde. Het resterende verschil wordt verantwoord in de winst- en verliesrekening.

Eliminatie van transacties bij consolidatie
Intragroepssaldi en -transacties, alsmede eventuele niet-gerealiseerde winsten en verliezen uit intragroepstransacties worden geëlimineerd. Niet-gerealiseerde winsten uit hoofde van transacties met deelnemingen verwerkt volgens de 'equity'-methode worden geëlimineerd naar rato van het belang dat Holland Casino in de deelneming heeft. Niet-gerealiseerde verliezen worden op dezelfde wijze geëlimineerd als niet-gerealiseerde winsten, maar alleen voor zover er geen aanwijzing is voor een bijzondere waardevermindering.

Dochterondernemingen
Stichting Beheer Fooiengelden (SBF) is volgens IFRS 10 economisch gezien een 100 procent dochter. De individuele activa en passiva van de SBF worden meegeconsolideerd in de jaarrekening van Holland Casino.

Gaming & Casino Services B.V. is volgens IFRS 3 een 60 procent dochter. De individuele activa en passiva van GCS worden meegeconsolideerd in de jaarrekening van Holland Casino.

Activa aangehouden voor de verkoop
Voor verkoop aangehouden activa worden gewaardeerd op de laagste van de boekwaarde en de reële waarde onder aftrek van verkoopkosten. Bij classificatie van activa voor verkoop worden eventuele bijzondere waardeverminderingen ten laste van het resultaat gebracht. Voor de waardebepaling is, indien noodzakelijk, gebruik gemaakt van externe taxaties.

Voorraden
De voorraden worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs op basis van de 'first in first out' (FIFO) methode of lagere netto-opbrengstwaarde. Deze lagere netto-opbrengstwaarde wordt bepaald door individuele beoordeling van de voorraden.

Handels- en overige vorderingen
Deze vorderingen worden bij eerste opname gewaardeerd tegen reële waarde. Na eerste opname worden ze gewaardeerd tegen geamortiseerde waarde op basis van de effectieve interestmethode, onder aftrek van de noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid.

Geldmiddelen en kasequivalenten
Geldmiddelen en kasequivalenten zijn opgenomen tegen hun nominale waarden. Indien banktegoeden niet ter vrije beschikking van Holland Casino staan wordt hiermee rekening gehouden in de waardering.

Eigen vermogen

Het geplaatst kapitaal omvat de op uitgegeven aandelen gestorte, nominale bedragen. Verder bestaat het eigen vermogen uit een wettelijke reserve, reserve omrekeningsverschillen, een herwaarderingsreserve en een winstreservering. De post wettelijke reserves bestaat uit een wettelijke reserve deelnemingen en een wettelijke reserve voor geactiveerde ontwikkelingskosten. De reserve omrekeningsverschillen betreft de omrekening van vreemde valuta voortvloeiend uit de deelneming. De herwaarderingsreserve is een wettelijke reserve en heeft betrekking op de herwaardering van materiële vaste activa.

Voor nadere toelichting zie noot 17.

Verplichtingen

Verplichtingen worden bij eerste opname gewaardeerd tegen reële waarde. Tenzij anders vermeld worden verplichtingen na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve interestmethode.

Voorzieningen

Voorzieningen worden alleen gevormd voor op de balansdatum bestaande verplichtingen. Dit betreffen in rechte afdwingbare verplichtingen en feitelijke verplichtingen. Voorzieningen worden bepaald door de verwachte toekomstige kasstromen contant te maken op basis van een disconteringsvoet vóór belasting die een afspiegeling is van de actuele marktinschattingen van de tijdswaarde van geld en van de specifieke risico's met betrekking tot de verplichting.
De oprenting van de voorziening wordt verwerkt als financieringslast.

Voorziening ontmantelingskosten

Deze voorziening bestaat uit de verwachte contractuele ontmantelingskosten voor het in de oorspronkelijke staat brengen van gehuurde gebouwen en terreinen. De voorziening wordt getroffen voor de daarmee samenhangende kosten op het moment dat de verplichting tot ontmanteling gevormd wordt.

Voorziening personeelsbeloningen (jubileumverplichting)

De nettoverplichting van Holland Casino uit hoofde van langetermijnpersoneelsbeloningen, met uitzondering van pensioenregelingen, is het bedrag van de toekomstige beloning die werknemers hebben verdiend in ruil voor hun diensten in de verslagperiode en voorgaande perioden. Deze verplichting wordt ingeschat met behulp van de 'projected unit credit'-methode en wordt verdisconteerd tot de contante waarde. De disconteringsvoet is het rendement per balansdatum van obligaties met een waardering van de kredietwaardigheid van AA, waarvan de looptijd de termijn van de verplichtingen van Holland Casino benadert.

Voorziening reorganisatie

Een reorganisatievoorziening wordt opgenomen wanneer Holland Casino een gedetailleerd en geformaliseerd herstructureringsplan heeft goedgekeurd, en een aanvang is gemaakt met de reorganisatie of deze publiekelijk bekend is gemaakt. Er wordt geen voorziening getroffen voor toekomstige operationele verliezen.

Voorziening verlieslatende contracten

De voorziening voor verlieslatende contracten wordt gewaardeerd tegen de contante waarde van de verwachte kosten van het beëindigen van het contract of, als deze lager is, tegen de contante waarde van de verwachte nettokosten van de voortzetting van het contract. Voordat een voorziening wordt getroffen, verwerkt Holland Casino eerst een eventueel bijzonder waarde-verminderingsverlies op de activa die gerelateerd zijn aan het contract.

Voorziening loopbaanbudget

De voorziening voor het loopbaanbudget wordt gevormd op basis van een persoonlijk budget dat aan iedere medewerker wordt toegekend. Het budget is vrij te besteden zolang het bijdraagt aan de ontwikkeling in werk en fiscaal is toegestaan. Deze voorziening wordt gewaardeerd tegen nominale waarde gecorrigeerd voor het deel dat op basis van ervaring niet zal worden gebruikt.

Bankschulden

Bij eerste opname worden opgenomen leningen gewaardeerd tegen reële waarde. Na eerste opname worden deze leningen verantwoord tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve interestmethode. Direct toerekenbare transactiekosten worden daarbij geactiveerd en gesaldeerd met de opgenomen leningen. Als er geen uitstaande schulden meer zijn aan de passivazijde van de balans, worden deze transactiekosten geactiveerd en aan de activazijde gepresenteerd als 'nog niet geamortiseerde fees'. De effectieve rentelasten (indien er leningen zijn geweest gedurende het jaar) worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben en verantwoord in de winst- en verliesrekening.

Afgeleide financiële instrumenten

Afgeleide financiële instrumenten worden bij de eerste opname gewaardeerd tegen reële waarde; eventuele direct toerekenbare transactiekosten worden verwerkt in het resultaat wanneer zij worden gemaakt. Na de eerste opname worden afgeleide financiële instrumenten tegen reële waarde gewaardeerd, en eventuele wijzigingen daarin worden verwerkt in het resultaat.

Mancoverplichting

De verplichting met betrekking tot niet ingewisselde jetons, chips en tokens wordt opgenomen tegen nominale waarde, onder aftrek van dat deel van de jetons, chips en tokens waarvan verwacht wordt dat bezoekers ze niet meer ter omwisseling aan zullen bieden.

Jackpotverplichting

Verplichtingen met betrekking tot jackpots worden opgenomen tegen de reële gemeten jackpotstanden.

Favorites programma

Met de Favorites Card wordt vanaf het eerste bezoek voor (speel)geld of korting voor een hapje of drankje gespaard.
Er worden punten gespaard op de speelautomaten en aan de bar of in het restaurant. In geselecteerde vestigingen worden ook punten gespaard aan de live speeltafels.

Er bestaan verschillende loyaliteitsniveaus in het programma (Welcome, Black, Platinum en Diamond Card) waar steeds meer privileges aan gekoppeld zijn.

De verplichting met betrekking tot deze privileges wordt opgenomen voor het totaal aantal openstaande punten per jaareinde gewaardeerd tegen een nominaal bedrag per punt.

De opbrengsten worden pas gerealiseerd wanneer Holland Casino haar verplichting uit hoofde van het programma tot het met korting leveren van producten heeft vervuld, of wanneer het niet meer waarschijnlijk is dat de punten uit hoofde van het programma nog zullen worden ingeruild. Opbrengsten worden toegerekend aan het loyaliteitsprogramma en de andere componenten van de verkooptransactie.

Bepaling van reële waarde

De reële waarde is het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een passief kan worden afgewikkeld op de waarderingsdatum in een ordelijke transactie tussen ter zake goed geïnformeerde partijen op de primaire of, indien deze niet aanwezig is, de meest voordelige markt die voor Holland Casino toegankelijk is op die datum. De reële waarde van een verplichting weerspiegelt het risico op niet-nakoming.

Een aantal grondslagen en toelichtingen van Holland Casino vereisen de bepaling van reële waardes, voor zowel financiële als niet-financiële activa en verplichtingen.

Wanneer deze beschikbaar is, bepaalt de onderneming de reële waarde van een financieel instrument met behulp van de genoteerde prijs op een actieve markt voor dat instrument. Een markt wordt beschouwd als actief als transacties voor het actief of passief plaatsvinden met voldoende frequentie en volume om prijsstellingsinformatie te verstrekken op een continue basis.

Als er geen prijsnotering is op een actieve markt, bepaalt de onderneming de reële waarde door gebruik te maken van waarderingstechnieken die maximaal gebruik maken van relevante waarneembare inputs en zo weinig mogelijk van niet-waarneembare inputs. De gekozen waarderingstechniek omvat alle factoren waarmee marktpartijen rekening zouden houden bij het bepalen van de prijs van de transactie.

Als een actief dat of een verplichting die is gewaardeerd tegen reële waarde een bied- en een laatprijs heeft, waardeert Holland Casino haar activa en long posities tegen de biedprijs en haar passiva en short posities tegen de laatprijs.

De beste onderbouwing van de reële waarde van een financieel instrument bij eerste waardering is normaliter de transactieprijs, dat wil zeggen de reële waarde van de verstrekte of ontvangen vergoeding. Indien Holland Casino vaststelt dat de reële waarde bij eerste waardering verschilt van de transactieprijs en de reële waarde niet wordt onderbouwd door een genoteerde marktprijs op een actieve markt voor een identiek actief of verplichting, noch is gebaseerd op een waarderingstechniek waarbij alle niet-waarneembare inputs worden beoordeeld als insignificant in relatie tot de waardering, wordt het financieel instrument bij eerste waardering gewaardeerd tegen reële waarde, aangepast om het verschil tussen de reële waarde bij eerste waardering en de transactieprijs uit te stellen. Vervolgens wordt dat verschil gedurende de looptijd van het instrument in de winst- en verliesrekening verwerkt, maar niet later dan wanneer de waardering geheel wordt ondersteund door waarneembare marktgegevens of de transactie beëindigd is.

GRONDSLAGEN GECONSOLIDEERDE KASSTROOM-OVERZICHT

Het kasstroomoverzicht geeft de kasstromen weer uit operationele, investerings- en financieringsactiviteiten. De operationele kasstroom wordt gepresenteerd op basis van de indirecte methode en is opgesteld aan de hand van de vergelijking tussen begin- en eindbalans van het betreffende boekjaar. Hierbij wordt het resultaat aangepast voor mutaties die niet hebben geleid tot ontvangsten of uitgaven gedurende het boekjaar. De investerings- en financieringskasstromen worden volgens de directe methode gepresenteerd.

Er is voor gekozen om het ontvangen dividend en de ontvangen rente te presenteren als investeringskasstroom en de betaalde financieringskosten als financiële kasstroom, omdat deze voortvloeien uit investerings- dan wel financieringsactiviteiten van Holland Casino. Betaalde dividend is gepresenteerd als financiële kasstroom.

De vergoeding voor de overname van GCS is opgenomen onder de kasstroom uit investeringsactiviteiten. Er waren geen geldmiddelen aanwezig in GCS welke verrekend konden worden met de vergoeding.

TOELICHTING OP HET GECONSOLIDEERDE OVERZICHT VAN HET TOTAALRESULTAAT

in duizenden euro, tenzij anders aangegeven

1. OPBRENGSTEN

	2018		2017	
Opbrengst Tafelspelen	265.794		255.872	
Opbrengst Speelautomaten	340.032		332.187	
Baten voor kansspelbelasting[1]		**605.826**		**588.059**
Kansspelbelasting		**-182.354**		**-170.537**
Troncopbrengst/tips				
Troncopbrengst	21.719		22.263	
Tips	1.310		1.337	
		23.029		**23.600**
Entreeontvangsten		1.734		1.812
Opbrengst Food & Beverage				
Opbrengst Food & Beverage (bruto)	55.503		53.784	
Verstrekkingen aan gasten (tegen verkoopprijs)	-31.090		-30.162	
		24.413		**23.622**
Overige baten				
Parkeergelden	1.300		1.934	
Overige	220		211	
		1.520		**2.145**
Nettobaten		**474.168**		**468.701**
Verzekeringsclaim[2]		**11.418**		**28.957**
Totale baten		**485.586**		**497.658**

1. De opbrengst Tafelspelen en Speelautomaten is onderhevig aan kansspelbelasting. Het tarief bedraagt 30,1 procent van de opbrengst in 2018 (2017: 29 procent).
2. Hiervoor wordt verwezen naar de Algemene informatie.

2. AFSCHRIJVINGSKOSTEN EN BIJZONDERE WAARDEVERMINDERINGEN

	2018		2017	
Afschrijvingskosten immateriële activa	-1.289		-1.508	
Afschrijvingskosten materiële vaste activa	-31.452		-29.950	
		-32.741		**-31.458**
Bijzondere waardeverminderingen immateriële activa	-		-3.817	
Bijzondere waardeverminderingen materiële vaste activa	-		-7.992	
		-		-11.809
Totaal afschrijvingskosten en bijzondere waardeverminderingen		**-32.741**		**-43.267**

In 2017 heeft een bijzondere waardevermindering bij immateriële vaste activa plaatsgevonden voor het project Play Digital als gevolg van het uitblijven van relevante wetgeving en de snel veranderde online kansspelmarkt. Het project is opnieuw opgestart en herijkt, waarbij besloten is om een andere richting in te slaan. Als gevolg hiervan is het oude project in zijn geheel beëindigd, wat heeft geleid tot een bijzondere waardeverminderingsverlies.

Het bijzondere waardeverminderingsverlies materiële vaste activa in 2017 betreft de afwaardering van het pand en de inventaris in Groningen. In augustus 2017 is deze vestiging getroffen door brand, waarbij de materiële vaste activa, met uitzondering van het terrein, geheel verloren zijn gegaan.

3. PERSONEELSKOSTEN

	2018		2017	
Salarissen	-184.938		-174.005	
Verloning WAO/WIA	-940		-840	
Sociale lasten	-26.191		-22.873	
Pensioenlasten	-18.080		-16.748	
Indirecte personeelskosten	-9.493		-10.443	
Dotatie (vrijval) reorganisatievoorziening	-		-234	
Dotatie (vrijval) jubileumuitkeringen	-602		-622	
Dotatie (vrijval) voorziening loopbaanbudget	-1.380		-	
		-241.624		**-225.765**

Sociale lasten

Hieronder is opgenomen het werkgeversaandeel sociale lasten voor 16,4 miljoen euro (2017: 14,1 miljoen euro). Verder vallen hieronder de kosten voor de zorgwet voor 9,8 miljoen euro (2017: 8,8 miljoen euro).

Pensioenlasten

Dit betreft de werkgeverspremie die in het boekjaar verschuldigd is.
Holland Casino heeft de pensioenregeling vanaf 1 juli 2017 ondergebracht bij Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap. Op basis van de bepalingen in de pensioenregeling kwalificeert deze als een toegezegde bijdrage pensioenregeling. Holland Casino heeft de aan Stichting Pensioenfonds Holland Casino en Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap verschuldigde premies als last in de winst- en verliesrekening verantwoord.

Het reglement van Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap voorziet in geen enkel opzicht in de mogelijkheid tot bijstortingen in en/of onttrekkingen aan het fonds. Het pensioenfonds stelt jaarlijks de kostendekkende premie vast, welke nodig is voor de nominale pensioenopbouw in het betreffende jaar. De kostendekkende premie is hierbij gelijk aan de som van de actuariële premie van de pensioenopbouw in het betreffende jaar, de risicopremies, de solvabiliteitsopslag en de kostenopslag. De kostendekkende premie bevat derhalve geen elementen die betrekking hebben op de opgebouwde pensioenen in het verleden dan wel betrekking hebben op de financiële positie van het fonds. Holland Casino kan niet worden aangesproken voor tekorten of overschotten in het pensioenfonds. Het risico van tekorten of overschotten is volledig voor rekening van de deelnemers aan de pensioenregeling.

Jaarlijks wordt door cao partijen besloten of de pensioenregeling per 1 januari van het volgende jaar uit de overeengekomen premie gefinancierd kan blijven worden of dat een aanpassing van de regeling noodzakelijk is. Hierbij wordt gebruik gemaakt van een opgave door het pensioenfonds van het verwachte opbouwpercentage dat (financieel) realiseerbaar is uit de afgesproken premie voor het volgende jaar. Naast aanpassing van het opbouwpercentage kan door cao partijen ook tot een alternatieve aanpassing van de regeling besloten worden. Randvoorwaarde voor de aanpassing is dat te allen tijde de kostendekkende premie binnen het afgesproken premieniveau blijft. Komen cao partijen er niet uit samen, dan zal het pensioenfonds tot een benodigde aanpassing van het opbouwpercentage besluiten en deze doorvoeren.

De pensioenregeling is een voorwaardelijk geïndexeerde middelloon-regeling met een pensioenleeftijd van 67 jaar en een fiscaal minimale franchise.

Uitgangspunt van GCS is dat de in de verslagperiode te verwerken pensioenlast gelijk is aan de over die periode aan het pensioenfonds verschuldigde pensioenpremies. Voor zover de verschuldigde premies op balansdatum nog niet zijn voldaan, wordt hiervoor een verplichting opgenomen. Als de op balansdatum reeds betaalde premies de verschuldigde premies overtreffen, wordt een overlopende actiefpost opgenomen voor zover sprake zal zijn van terugbetaling door het fonds of van verrekening met in de toekomst verschuldigde premies.

Voor een op balansdatum bestaand overschot bij het pensioenfonds wordt een vordering opgenomen als de onderneming de beschikkingsmacht heeft over dit overschot, het waarschijnlijk is dat het overschot naar de onderneming zal toevloeien en de vordering betrouwbaar kan worden vastgesteld.

De bestaande regeling is een beschikbare premieregeling. De opbouw van de beoogde pensioenaanspraken wordt steeds in het betreffende kalenderjaar af gefinancierd door middel van premiebetalingen. De hoogte van het kapitaal dat kan worden aangewend voor de aankoop van een pensioen is gelijk aan de beleggingswaarde op pensioendatum. Het rendement op de premiebetalingen is niet gegarandeerd. De jaarlijkse premiebetalingen bedragen 4,7 procent van het pensioengevend salaris dat is gebaseerd op het brutoloon. Op basis van de uitvoeringsovereenkomst heeft GCS geen andere verplichtingen dan de jaarlijkse premiebetalingen.

Indirecte personeelskosten

Dit betreffen onder andere kosten voor werving en selectie, opleidingen, bedrijfskantine, bedrijfskleding en huur parkeerplaatsen personeel.

Personeelsbezetting

In 2018 waren er gemiddeld 3.866 medewerkers (2017: 3.597 medewerkers) in dienst van Holland Casino (exclusief stand-by medewerkers en stagiaires). Zie hieronder voor de verdeling over de afdelingen.

PERSONEELSBEZETTING PER AFDELING (GEMIDDELD)

	2018	2017
Tafelspelen	1.443	1.401
Speelautomaten	317	292
Services	641	608
Food & Beverage	734	640
Overige	685	656
GCS	46	-
	3.866	**3.597**

Het aantal medewerkers ultimo 2018 was 3.949 waarvan GCS 50 (ultimo 2017: 3.699).

4. OPERATIONELE KOSTEN

	2018	2017
Bedrijfskosten	-54.848	-57.204
Huisvestingskosten	-30.547	-27.680
Marketingkosten	-22.537	-19.487
Automatiseringskosten	-22.322	-22.153
Desinvesteringen materiële vaste activa	460	185
Overige operationele kosten	811	-4.791
	-128.983	**-131.130**

Bedrijfskosten

De bedrijfskosten betreffen voornamelijk onderhoudskosten, leasekosten speelautomaten, adviseurskosten, inkopen Food & Beverage en accountantshonoraria.

Overige operationele kosten

Naast de gebruikelijke overige baten en lasten (per saldo een bate van 1,0 miljoen euro) bestaat deze post uit het volgende. In augustus vorig jaar is de vestiging Groningen getroffen door brand, waarbij het pand en inventaris geheel als verloren kunnen worden beschouwd. De vaste kosten van de vestiging Groningen over de periode na de brand zijn verantwoord onder de verschillende kostensoorten. Daar deze kosten onder de claim vallen, zijn deze in aftrek gebracht bij de 'Overige operationele kosten'. De extra kosten zijn direct verwerkt in de claim. Hiervoor wordt verwezen naar de Algemene informatie.

Het BTW nadeel dat bestond voordat de deelneming met GCS was gerealiseerd, is ten laste van het resultaat gebracht als afwikkeling van een eerder bestaande relatie ten bedrage van 3,6 miljoen euro.

Aangezien er na de liquidatie van de Stichting niet langer aan de voorwaarden voor de reorganisatievrijsteling van de overdrachtsbelasting werd voldaan, heeft Holland Casino in 2017 overdrachtsbelasting betaald over de waarde van de afgesplitste onroerende zaken ten bedrage van 4,6 miljoen euro. Deze is in 2017 verantwoord onder de 'Overige operationele kosten'.

5. FINANCIERINGSBATEN

	2018	2017
Rentebaten uit deposito's en tegoeden bij banken	37	37
Koersresultaten	1.148	1.060
	1.185	**1.097**

6. FINANCIERINGSLASTEN

	2018	2017
Rentelasten uit tegen geamortiseerde kostprijs gewaardeerde financiële verplichtingen	-170	-216
Financieringslasten (commitment fee, utilisation fee, etc.)	-401	-458
Amortisatie financial fees	-219	-236
Rentelasten als gevolg van oprenting en/of discontering voorzieningen	-44	-150
	-834	**-1.060**

7. RESULTAAT UIT DEELNEMINGEN VERWERKT VOLGENS DE EQUITY METHODE

	2018	2017
Gaming Support B.V.	120	457
	120	**457**

8. VENNOOTSCHAPSBELASTING TEN LASTE GEBRACHT VAN HET RESULTAAT

	2018	2017
Acute belastingen	-21.665	-19.895
Latente belastingen	-1.583	-4.615
Totale vennootschapsbelasting	**-23.248**	**-24.510**

De latente belastingvordering is gevormd op 1 januari 2016 ten gunste van het resultaat 2016 vanwege de invoering van de vennootschapsbelastingplicht voor Holland Casino per 1 januari 2016.

AANSLUITING BRUTORESULTAAT MET HET BELASTBAAR BEDRAG

	2018	
Resultaat voor belasting	**82.709**	
Permanente verschillen:		
Beperkt aftrekbare kosten	637	
Energie en milieu aftrek	-97	
Deelnemingsvrijstelling	3.490	
Resterende aftrek voorgaand jaar	-2.004	
	2.026	
Tijdelijke verschillen:		
Fiscaal hogere desinvesteringslast	-569	
Fiscaal lagere afschrijving	2.462	
Fiscaal lagere last m.b.t. voorzieningen	115	
	2.008	
Belastbaar bedrag	**86.743**	
Totaal te betalen acute winstbelastingen (effectief)	**21.665**	**26,2 procent**

Sinds 1 januari 2016 is de Wet modernisering VPB-plicht overheidsondernemingen van kracht geworden. Deze wet heeft als doel overheidsondernemingen op dezelfde wijze in de heffing van vennootschapsbelasting te betrekken als private ondernemingen om zo een gelijk speelveld te creëren. Dit houdt voor Holland Casino in dat zij per 1 januari 2016 Vennootschapsbelasting-plichtig is geworden.
Hiertoe is per 1 januari 2016 een fiscale openingsbalans opgesteld. De vennootschapsbelasting is berekend op basis van de geldende belastingtarieven in Nederland, rekening houdend met de fiscale bepalingen die permanente verschillen veroorzaken tussen de bedrijfseconomische en de fiscale resultaatbepaling. Voor Holland Casino bestaan deze permanente verschillen onder andere uit de deelnemingsvrijstelling met betrekking tot het resultaat uit haar deelneming Gaming Support B.V. en Gaming & Casino Services B.V. en de beperking van aftrekbare kosten.

In 2017 heeft Holland Casino naast deze tijdelijke verschillen ook nog te maken gehad met een fiscale herinvesterings-reserve. Als gevolg van de brand in Groningen heeft de verzekeraar de schade aan de panden en inventaris uitgekeerd op basis van getaxeerde herbouwwaarde. Hierdoor ontstond een administratieve boekwinst ten opzichte van de afwaardering van de activa op basis van historische kostprijs. Aangezien de verzekeringsuitkering volledig zal worden aangewend voor de herbouw en inrichting van een nieuwe locatie, is voor deze bate een fiscale herinvesteringsreserve gevormd. In december 2018 is een tijdelijke vestiging in Groningen geopend.

OPBOUW LATENTIE VENNOOTSCHAPSBELASTING			
	1-1-18	mutatie	31-12-18
Immateriële activa	373	-95	278
Materiële vaste activa	11.591	-3.655	7.936
Voorzieningen	2.319	-394	1.925
Herinvesteringsreserve	-4.502	2.561	-1.941
Stand latentie voor vennootschapsbelasting	**9.781**	**-1.583**	**8.198**

De latente belastingvordering is gevormd op 1 januari 2016 ten gunste van het resultaat 2016 vanwege de invoering van de vennootschapsbelastingplicht voor Holland Casino per 1 januari 2016. Hiervoor is per 1 januari 2016 een fiscale openingsbalans opgesteld, welke is afgestemd met de Belastingdienst.
Er is in 2017 een nieuwe latentie gevormd voor het bedrag dat is gedoteerd aan de herinvesteringsreserve. Een gedeelte van de herinvesteringsreserve is in 2018 gebruikt voor nieuwe investeringen in overige bedrijfsmiddelen. Het overige gedeelte heeft betrekking op opstal en zal worden aangewend wanneer dit mogelijk is.

TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS

in duizenden euro, tenzij anders aangegeven

9. IMMATERIËLE ACTIVA

	Ontwikkelings-kosten	Software	Activa in uitvoering	Totaal
Aanschafwaarde	13.487	2.596	2.090	18.173
Cumulatieve afschrijvingen	-11.129	-2.302	-	-13.431
Stand per 31 december 2017	**2.358**	**294**	**2.090**	**4.742**
Investeringen – intern ontwikkeld	774	1.286	991	3.051
Activa in uitvoering/in gebruik genomen	812	-	-812	-
Afschrijvingen	-1.053	-236	-	-1.289
Desinvesteringen (aanschafwaarde)	-983	-39	-	-1.022
Desinvesteringen (cum.afschr.)	983	39	-	1.022
Stand per 31 december 2018	**2.891**	**1.344**	**2.269**	**6.504**
Aanschafwaarde	14.090	3.843	2.269	20.202
Cumulatieve afschrijvingen	-11.199	-2.499	-	-13.698
Stand per 31 december 2018	**2.891**	**1.344**	**2.269**	**6.504**

De immateriële vaste activa van Holland Casino bestaan uit de geactiveerde kosten ten aanzien van onder andere het online casinoproject Play Digital (2,0 miljoen euro, opgenomen onder 'Activa in uitvoering'), de Procure-to-Pay tool en de ontwikkeling van een toekomstvast IT landschap. De geactiveerde kosten bestaan uit in- en externe uren, advieskosten en software.

De algemene gebruiksduur van immateriële activa is drie jaar. Voor de activa met betrekking tot project Play Digital en het IT landschap geldt een afwijkende gebruiksduur van vijf jaar.
In 2017 heeft een bijzondere waardevermindering plaatsgevonden voor het project Play Digital als gevolg van het uitblijven van relevante wetgeving en de snel veranderde online kansspelmarkt. Het project is opnieuw opgestart en herijkt, waarbij besloten is om een andere richting in te slaan. Als gevolg hiervan is het oude project in zijn geheel beëindigd, wat heeft geleid tot een bijzonder waardeverminderingsverlies dat is opgenomen in de winst- en verlies-rekening. Het bedrag onder 'activa in uitvoering' betreft voornamelijk de kosten die in 2017 en 2018 zijn gemaakt als gevolg van de herijking en de daaruit volgende koerswijziging van het nieuwe project Play Digital.
Op 19 februari 2019 heeft de Eerste Kamer ingestemd met regulering van de online kansspelmarkt. Dat betekent dat online tegen betaling spelen naar verwachting vanaf medio 2020 legaal wordt bij aanbieders die daarvoor een vergunning hebben van de Kansspelautoriteit (Ksa).
Ook Holland Casino zal een vergunning aanvraag indienen.

10. MATERIËLE VASTE ACTIVA

	Terreinen en gebouwen	Verbouwingen	Installaties	Speel-automaten	Overige bedrijfs-middelen	Activa in uitvoering	Totaal
Aanschafwaarde	49.170	68.098	102.383	85.248	111.064	53.084	469.047
Cumulatieve afschrijvingen	-11.201	-46.118	-74.812	-41.828	-86.187	-	-260.146
Stand per 31 december 2017	**37.969**	**21.980**	**27.571**	**43.420**	**24.877**	**53.084**	**208.901**
Verworven via bedrijfscombinaties	-	-	3	-	248	-	251
Investeringen	-	5.382	9.120	17.939	13.497	7.336	53.274
Activa in uitvoering/in gebruik genomen		11.417	11.434	12.232	8.150	-43.233	-
Afschrijvingen	-1.525	-3.501	-6.072	-12.234	-8.047	-	-31.379
Desinvesteringen/ activa niet langer in gebruik (aanschafwaarde)	-	-218	-1.356	-7.836	-3.342	-	-12.752
Desinvesteringen/ activa niet langer in gebruik (cum.afschr.)	-	217	1.332	6.982	3.280	-	11.811
Stand per 31 december 2018	**36.444**	**35.277**	**42.032**	**60.503**	**38.663**	**17.187**	**230.106**
Aanschafwaarde	49.170	84.679	121.584	107.583	129.617	17.187	509.820
Cumulatieve afschrijvingen	-12.726	-49.402	-79.552	-47.080	-90.954	-	-279.714
Stand per 31 december 2018	**36.444**	**35.277**	**42.032**	**60.503**	**38.663**	**17.187**	**230.106**

Het bedrag van de investering bij 'Activa in uitvoering' betreft voornamelijk de nieuwbouw- (Utrecht en Venlo) en verbouwingsprojecten (Scheveningen). De verschuiving van 'activa in uitvoering' naar de verschillende activaklassen betreft voornamelijk de investering in Amsterdam West (32,8 miljoen euro) en speelautomaten (7,3 miljoen euro).
Er zijn zekerheden verstrekt in verband met de kredietfaciliteit voor terreinen en gebouwen. Deze hebben een boekwaarde van 33,2 miljoen euro, zie noot 19.

11. BELASTINGVORDERINGEN

	2018	2017
Latente vennootschapsbelasting		
Vennootschapsbelasting	10.139	14.283
Acute winstbelastingvorderingen		
Vennootschapsbelasting	-	40
Overige belastingvorderingen		
Omzetbelasting	742	974
	10.881	**15.297**

Zie verdere toelichting voor de opbouw van de latente vennootschapsbelasting, in noot 8.

12. NOG NIET GEAMORTISEERDE FEES

	2018	2017
Nog niet geamortiseerde fees, langlopend deel	638	414
Nog niet geamortiseerde fees, kortlopend deel	170	236
	808	**650**

Kosten die gemaakt zijn in verband met een nieuwe kredietfaciliteit worden in aftrek gebracht op de verplichtingen van de uitstaande leningen en geamortiseerd over de resterende looptijd op basis van de effectieve interestmethode. In 2018 is de huidige kredietfaciliteit inclusief de looptijd gewijzigd. Als gevolg hiervan zijn nieuwe financiële fees geactiveerd.

Ook de looptijd van de huidige fees zijn aangepast naar 5 jaar door het openbreken van het contract. Ultimo 2017 en 2018 was er geen uitstaande lening, dus werden deze kosten onder 'nog niet geamortiseerde fees' verantwoord. Zie voor verdere toelichting noot 19 Bankschulden.

13. DEELNEMINGEN

Op 3 januari 2018 is het bedrijf Gaming & Casino Services B.V. hierna te noemen 'GCS', bij juridische afsplitsing opgericht, waarbij alle service activiteiten (het onderhoud van en de handel in speelautomaten en aanverwante apparatuur) onder algemene titel over zijn gegaan van Gaming Support B.V. naar GCS. Holland Casino houdt 40 procent van de aandelen in Gaming Support B.V., de overige aandelen zijn in het bezit van directeur-grootaandeelhouder Van Linden Beheer B.V..
Deze transactie heeft tot gevolg dat de bestaande deelneming in Gaming Support wordt verlaagd met 40 procent van het afgesplitste eigen vermogen.

GAMING SUPPORT B.V.	
Stand per 31 december 2017	**1.342**
Verlaging wegens afsplitsing GCS	-280
Resultaat Gaming Support (incl. omrekeningsverschillen)	120
Ontvangen dividenden	-
Valutaomrekeningsverschillen uit resultaat deelnemingen	-11
Stand per 31 december 2018	**1.171**

SAMENVATTING FINANCIËLE INFORMATIE GAMING SUPPORT B.V.	
	31-12-2018
Vlottende activa	2.890
Vaste activa	3.858
Kortlopende verplichtingen	3.217
Langlopende verplichtingen	604
Omzet	9.555
Resultaat	299
Eigen vermogen in de jaarrekening van Gaming Support B.V. per 31-12-2018	**2.927**
40 procent van het eigen vermogen van Gaming Support B.V. (deelneming in jaarrekening Holland Casino)	1.171

In 2018 vonden de volgende transacties plaats: geen verkopen aan Gaming Support en afname van diensten ter waarde van 4,3 miljoen euro (in 2017; geen verkopen aan Gaming Support en afname van diensten van 13,8 miljoen euro).
Deze bedragen zijn inclusief BTW. Nog te betalen bedragen aan Gaming Support B.V. bedroegen eind 2018 0,6 miljoen euro (2017: 0,9 miljoen euro).

Deze transacties worden uitgevoerd tegen marktcondities en prijzen die niet gunstiger zijn dan die bedongen zouden zijn met derde, onafhankelijke partijen.

Stichting Beheer Fooiengelden

De volgende tabel geeft een overzicht van de financiële gegevens van Stichting Beheer Fooiengelden zoals opgenomen in de jaarrekening van Holland Casino. De balans van de deelneming bestaat enkel uit een banksaldo en een verplichting aan Holland Casino:

FOOIENGELDEN	
Banksaldo 1-1-2018	940
Banksaldo 31-12-2018	3.359

14. VOORRADEN

	2018	2017
Voorraden	953	711
	953	**711**

De voorraden betreffen voornamelijk verbruiksartikelen en grondstoffen ten behoeve van de horeca-activiteiten, alsmede artikelen voor prijzen in natura bij de speelautomaten en andere voorraden zoals brochures.

15. VORDERINGEN EN OVERLOPENDE ACTIVA

	2018	2017
Debiteuren	261	699
Te ontvangen van creditcardmaatschappijen	1.184	1.004
Vooruitbetaalde pensioenpremies	2.125	2.000
Overige vorderingen	1.087	851
Af te wikkelen schades	-	28.109
Vooruitbetaalde kosten	1.994	2.963
	6.651	**35.626**

Af te wikkelen schades

Het bedrag in 2017 bevat de verzekeringsclaim met betrekking tot de brand in de vestiging Groningen. In 2018 is deze claim geheel afgewikkeld.

16. GELDMIDDELEN EN KASEQUIVALENTEN

	2018	2017
Gelden onderweg	9.021	9.931
Geldvoorraad casino's	40.769	34.322
Banktegoeden	35.536	19.348
	85.326	**63.601**

17. EIGEN VERMOGEN

Minderheidsaandeelhouders

Onder minderheidsaandeelhouders is per 31 december 2018 het aandeel van derden in het vermogen van de groepsmaatschappij Gaming & Casino Services B.V. opgenomen.

18. VOORZIENINGEN

	Ontmantelings-kosten	Personeels-beloningen	Verlies-latende contracten	Reorganisatie	Loopbaan budget	Totaal
Stand per 31 december 2017	**2.614**	**6.579**	**84**	**602**	-	**9.879**
Dotatie/vrijval	597	684	-	-	1.380	2.661
Onttrekkingen	-	-579	-84	-598	-58	-1.319
Oprenting	-16	-28	-	-	-	-44
Stand per 31 december 2018	**3.195**	**6.656**	**-**	**4**	**1.322**	**11.177**
Per 31 december 2017						
Langlopend deel voorzieningen	2.614	6.042	-	-	-	8.656
Kortlopend deel voorzieningen	-	537	84	602	-	1.223
Per 31 december 2018						
Langlopend deel voorzieningen	3.195	6.154	-	-	-	9.349
Kortlopend deel voorzieningen	-	502	-	4	1.322	1.828

De voorziening ontmantelingkosten is gevormd voor de (mogelijke) sluiting en ontmanteling van de panden van Holland Casino Eindhoven, Groningen, Nijmegen, Rotterdam en Utrecht. De verwachting is dat Holland Casino Utrecht in 2020 verhuist naar een nieuwe locatie waarbij de huidige locatie ontmanteld zal worden. Voor de kosten die hiervoor gemaakt zullen moeten worden is een voorziening gevormd.

De voorziening personeelsbeloningen is gevormd voor toekomstige jubileumuitkeringen.
Verder is de disconteringsvoet verhoogd van 1,3 procent in 2017 naar 1,4 procent in 2018. De onttrekkingen hebben betrekking op de daadwerkelijk betaalde jubileumuitkeringen in 2018. Er is bij waardering van deze voorziening rekening gehouden met onder andere de sterfte- en vertrekkansen van medewerkers.

De voorziening voor verlieslatende contracten is gevormd voor de te verwachten kosten voortvloeiend uit de beëindiging van huurcontracten. De voorziening had betrekking op de locatie 640 te Hoofddorp. De huur van Hoofdweg 640 is opgezegd per 1 februari 2018 en deze voorziening is aangewend.

In de voorziening reorganisatie heeft in 2017 een dotatie van 0,2 miljoen euro plaatsgevonden als aanvulling in verband met de sluiting van Holland Casino Schiphol (13 maart 2017). Per ultimo 2018 is deze voorziening bijna volledig afgewikkeld.

De voorziening voor het loopbaanbudget komt voort uit de cao. De doelstelling van dit budget is het versterken van medewerkers qua ontwikkeling, inzetbaarheid en positie op de interne en externe arbeidsmarkt. In 3 jaar tijd wordt een persoonlijk budget van maximaal € 1.500 opgebouwd, dat naar eigen invulling – binnen de fiscaal toegestane kaders en regels – voor het volgen van opleidingen kan worden gebruikt. Op basis van ervaringscijfers is deze voorziening financieel gezien voor 50 procent van de medewerkers getroffen.

19. BANKSCHULDEN

Er zijn geen bankleningen ultimo boekjaar.
In 2018 is de huidige kredietfaciliteit gewijzigd en geherformuleerd. De kredietfaciliteit is verlaagd naar 120 miljoen euro met de optie deze met 20 miljoen euro te verhogen (accordion). Verder betreffen de wijzigingen voornamelijk een verlenging met minimaal 5 jaar, 2 verlengingsopties van een jaar, een wijziging in de margin en vermindering van het aantal convenanten.

Ultimo 2018 bedraagt de kredietfaciliteit 120 miljoen euro (2017: 140 miljoen euro) bestaande uit een ancillary facility (30 miljoen euro) en een revolving credit facility (90 miljoen euro). De rente wordt bepaald door EURIBOR + margin (tussen 0,60 en 1,65 procent, vorig jaar: tussen 0,95 en 2,0 procent).

Rekening houdend met de ruimte voor bankgaranties ad 9,5 miljoen euro bedraagt ultimo 2018 de beschikbare kredietruimte 110,5 miljoen euro (ultimo 2017: 130,5 miljoen euro).

Kosten die gemaakt zijn in verband met een nieuwe kredietfaciliteit worden in aftrek gebracht op de verplichtingen van de uitstaande leningen en geamortiseerd over de resterende looptijd op basis van de effectieve interestmethode. Ultimo 2017 en 2018 waren er geen uitstaande leningen, dus zijn deze kosten geactiveerd onder ‘nog niet geamortiseerde fees’.

Er is een convenant opgesteld, welke jaarlijks getoetst wordt. Het gaat om de Net Senior Debt to Ebitda Ratio die lager of gelijk moet zijn aan 2,5. In 2018 en 2017 was dit respectievelijk -0,4 en -0,2.

Er is een zekerheid verschaft met betrekking tot de kredietfaciliteit, te weten een eerste hypotheek op de panden in Breda, Enschede, Scheveningen en Valkenburg.

20. BELASTINGVERPLICHTINGEN

	2018	2017
Uitgestelde winstbelastingverplichtingen		
Uit hoofde van vennootschapsbelasting	1.941	4.502
Acute winstbelastingverplichtingen		
Vennootschapsbelasting	2.232	-
Acute overige belastingverplichtingen		
Kansspelbelasting	13.154	10.811
Omzetbelasting	93	-
Loonheffing	5.153	4.823
	18.400	15.634
	22.573	**20.136**

Er zijn ultimo 2018 geen voorwaardelijke belastingverplichtingen.

21. LANG- EN KORTLOPENDE VERPLICHTINGEN

	2018	2017
Overige langlopende verplichtingen		
Huur incentives	5.905	4.138
	5.905	**4.138**

HANDELSCREDITEUREN EN OVERIGE SCHULDEN

	31-12-2018	31-12-2017
Crediteuren	15.932	25.375
Schulden aan Gaming Support	636	928
Vakantiedagen, vakantietoeslag en salarissen	18.453	17.771
Jackpots	13.332	12.199
Mancoverplichting	3.327	2.797
Nog te betalen investeringen	4.830	7.191
Nog te betalen kosten	11.748	8.120
Overige schulden	11.352	11.042
	79.610	**85.423**

OVERIGE KORTLOPENDE VERPLICHTINGEN

	2018	2017
Huur incentives	376	29
	376	**29**

De post huur incentives onder 'Overige langlopende verplichtingen' en 'Overige kortlopende verplichtingen' betreft de huurkorting bij de panden in Amsterdam, Hoofddorp en Rotterdam. Deze zullen worden verdeeld over de totale huurtermijn.

De post 'Nog te betalen kosten' bevat voornamelijk openstaande orders en nog niet goedgekeurde facturen ultimo einde boekjaar.

In de post 'Overige schulden' is de schuld voor het loyaliteitsprogramma opgenomen ad 3,2 miljoen euro (2017: 3,0 miljoen euro) , alsmede een bedrag voor depots van 1,7 miljoen euro (2017: 2,3 miljoen euro). Voor het overige betreft het meerdere kleinere posten.

22. NIET IN DE BALANS OPGENOMEN VERPLICHTINGEN

x 1 miljoen euros	Totaal 2018	< 1 jaar	> 1 jaar en < 5 jaar	> 5 jaar
Verplichtingen uit hoofde van:				
Huur panden	155,9	13,3	53,0	89,6
Lease speelautomaten	5,9	4,2	1,7	-
Leaseauto's	1,1	0,6	0,5	-
ICT diensten	15,1	5,2	9,9	-
Investeringen	2,6	2,6	-	-
	180,6	**25,9**	**65,1**	**89,6**

	Totaal 2017	< 1 jaar	> 1 jaar en < 5 jaar	> 5 jaar
Verplichtingen uit hoofde van:				
Huur panden	111,6	11,4	41,9	58,3
Lease speelautomaten	11,3	5,1	6,2	-
Leaseauto's	1,4	0,7	0,7	-
ICT diensten	6,0	4,0	2,0	-
Investeringen	8,9	8,9	-	-
	139,2	**30,1**	**50,8**	**58,3**

Huur
De huurovereenkomsten lopen tot uiterlijk 31 december 2035.

Lease
Sinds 2014 least Holland Casino speelautomaten waarvoor operationele leaseverplichtingen worden aangegaan voor een periode van maximaal vijf jaar. Holland Casino heeft het recht om de automaten te kopen, maar niet per definitie tegen een bedrag lager dan de reële waarde.

In 2018 is er voor 5,8 miljoen euro aan leasebetalingen voor speelautomaten ten laste van het resultaat gebracht.

Holland Casino maakt gebruik van leaseauto's waarvoor operationele leaseverplichtingen worden aangegaan voor een periode van maximaal vijf jaar.

ICT diensten
In 2014 is Holland Casino een contract aangegaan met KPN voor ICT-diensten. Deze verplichting loopt 5 jaar. In 2016 zijn aan dit contract ook de multifunctionele afdrukapparatuur toegevoegd. Eind 2018 is met KPN een nieuw contract voor 2 jaar afgesloten met als ingangsdatum 1 juli 2019.

Investeringen
Voor investeringsprojecten en reguliere investeringen zijn per balansdatum verplichtingen aangegaan voor circa 2,6 miljoen euro (2017: 8,9 miljoen euro).

Bankgarantie
In totaal is er voor 9,5 miljoen euro (2017: 9,5 miljoen euro) aan bankgaranties afgegeven (waaronder 6,5 miljoen euro op voorschrift van De Nederlandsche Bank, 1,0 miljoen euro voor de huur van het pand in Amsterdam en 2,0 miljoen euro ten behoeve van opnemen groot zakelijk geld). Holland Casino schat de kans zeer klein in dat zij aan deze garanties zal moeten voldoen in de komende twaalf maanden gezien de sterke solvabiliteit.

Raamovereenkomst Playtech
Holland Casino is in 2014 een raamovereenkomst aangegaan met Playtech voor het ontwikkelen van het immaterieel

vast actief Play Digital (haar online casinoplatform). In het contract staat dat ieder jaar een prognose gemaakt dient te worden van de te verwachten bruto speelopbrengsten, waarop Playtech zal factureren volgens een staffel. Ieder kwartaal zal de vergoeding worden aangepast (door middel van een debet- of creditfactuur) op basis van de werkelijke bruto speelopbrengst.

Zodra de Wet 'Kansspelen op afstand' (Koa) is aangenomen en er opbrengsten worden gegenereerd, zal dit contract in gang worden gezet.

Juridische geschillen

Holland Casino heeft per balansdatum enkele juridische geschillen lopen. Holland Casino verwacht niet dat deze aansprakelijkheidsclaims tot een materiële uitstroom van middelen zullen leiden en heeft derhalve geen voorzieningen getroffen per balansdatum.

Holland Casino voert met de eigenaar van het Ven complex (Casino Amsterdam West-Sloterdijk) constructieve gesprekken en afronding van het lopende juridische geschil is in een vergevorderd stadium. De hieruit voortvloeiende financiële afwikkeling van het geschil zal als bate in de jaarrekening over 2019 worden verwerkt.

23. FINANCIËLE INSTRUMENTEN -REËLE WAARDEN EN RISICOBEHEERKADER

In het kader van de normale bedrijfsvoering loopt Holland Casino krediet-, liquiditeits- en marktrisico. Er zijn ondanks de consolidatie van GCS geen materiële wijzigingen in het risicobeheer.

Verantwoordelijk voor het risicobeheer van Holland Casino is het Bestuur. De auditcommissie ondersteunt de Raad van Commissarissen met het toezicht op de interne risicobeheersings- en controle systemen van Holland Casino en de financiële verslaggeving. Deze bestaat uit mevrouw R. Dekker (voorzitter) en mevrouw drs. M. M. van Zuijlen. In 2018 kwam de commissie vier keer bij elkaar voor een reguliere vergadering. Belangrijke zaken die tijdens deze bespreking werden behandeld zijn onder meer het jaarverslag en het dividendbeleid.

Verwerkingscategorieën en reële waarden

Financiële activa behoren tot de categorie leningen en vorderingen en financiële verplichtingen tot de categorie overige financiële verplichtingen. De reële waarde van de financiële activa en –verplichtingen zijn nagenoeg gelijk aan de boekwaarden.

Kredietrisico

Kredietrisico is het risico dat een afnemer aangegane contractuele verplichtingen niet nakomt. De uitstaande vorderingen van Holland Casino zijn van beperkte omvang. Om dit risico beperkt te houden zijn maatregelen ingesteld om te bewerkstelligen dat alleen zakelijke klanten met een adequate reputatie op het gebied van kredietwaardigheid op rekening de casino's kunnen bezoeken. Geldtransacties (onder andere wisseltransacties met vreemde valuta) vinden alleen plaats met hooggekwalificeerde kredietinstellingen. De boekwaarde van de financiële activa vertegenwoordigt het maximale kredietrisico.

DEBITEUREN 31-12-2018

x 1.000 euro

Dagen	Gewogen gemiddeld kredietverlies	Bruto boekwaarde	Verwacht kredietverlies	netto boekwaarde
0-30	0,5 procent	217	-1	216
30-60	4,6 procent	44	-2	42
60-90	18,3 procent	4	-1	3
>90	100,0 procent	0	0	0
		265	**-4**	**261**

Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat Holland Casino problemen heeft om te voldoen aan in contanten of in andere financiële activa af te wikkelen financiële verplichtingen.

Eind 2018 heeft Holland Casino een groot bedrag aan geldmiddelen en kasequivalenten (84,5 miljoen euro, waarvan 34,7 miljoen euro bij ABN AMRO bank en ING bank) en een beschikbare kredietfaciliteit van 120 miljoen euro. Het liquiditeitsrisico is daarom klein en Holland Casino heeft dit risico per einde boekjaar derhalve niet afgedekt met (afgeleide) financiële instrumenten. Meer toelichting over de liquiditeit van Holland Casino is beschikbaar in noot 24 over kapitaalbeheer.

Marktrisico

Marktrisico betreft het risico dat de inkomsten van Holland Casino of de waarde van financiële instrumenten nadelig worden beïnvloed door veranderingen in marktprijzen zoals valutakoersen, rentetarieven en aandelenkoersen. Holland Casino streeft ernaar de marktrisicopositie binnen aanvaardbare grenzen te houden bij een optimaal rendement. Holland Casino heeft eind 2018 geen derivatenposities.

Valutarisico

Holland Casino wisselt chips en jetons tegen vreemde valuta voor (buitenlandse) gasten in de casino's. Aangezien de vreemde valuta in kas periodiek worden afgestort bij GWK- Travelex loopt Holland Casino risico op koersverlies en loopt daarmee valutarisico. Om dit risico af te dekken neemt Holland Casino de volgende maatregelen:

- er worden transactiekosten in rekening gebracht bij wisseltransacties en
- op de inwisselkoers wordt een marge gehanteerd die de koersschommelingen tot één week (de maximale duur tussen de transactie en het moment van afstorting) opvangt.

In 2018 behaalde Holland Casino een positief koersresultaat ter waarde van 1,2 miljoen euro (2017: 1,1 miljoen euro); dit is verantwoord onder financiële baten en lasten in de winst- en verliesrekening. Het positieve koersresultaat toont aan dat Holland Casino het valutarisico voldoende mitigeert.

Renterisico

Renterisico is het risico dat wordt gelopen bij waardeveranderingen in financiële instrumenten als gevolg van een renteverandering in de markt. Het renterisicobeleid is gericht op het beheersen van de netto-financieringslasten door fluctuaties in de marktrente. Holland Casino heeft een kredietfaciliteit voor het geval er een liquiditeitstekort dreigt. Gezien de gunstige liquiditeitspositie van Holland Casino is ervoor gekozen deze kredietfaciliteit niet af te dekken door middel van (afgeleide) financiële instrumenten. Er zijn daarom per balansdatum geen derivaten in het bezit van Holland Casino.

Gevoeligheidsanalyses

Wijzigingen in de valutakoersen hebben nauwelijks invloed op het resultaat van Holland Casino door de genomen maatregelen zoals hierboven beschreven. Wijzigingen in de rentestand hebben nauwelijks invloed op het resultaat van Holland Casino omdat er per eind 2018 geen rentedragende verplichtingen en vorderingen op de balans staan.

24. KAPITAALBEHEER

Het beleid omtrent kapitaalbeheer van Holland Casino is gericht op het handhaven van een sterke vermogenspositie die vertrouwen wekt bij de samenleving, medewerkers, de overheid, potentiële investeerders en overige belanghebbenden. Hiermee kan de toekomstige ontwikkeling van de bedrijfsactiviteiten zeker gesteld worden. Het kapitaal van Holland Casino bestaat per eind 2018 uit een aandelenkapitaal, wettelijke reserves en overige reserves.

Om investeringen met een hoger en duurzaam rendement te kunnen realiseren heeft Holland Casino in september 2018 de huidige kredietfaciliteit verlengd. Deze heeft een totale kredietruimte van 120 miljoen euro, waarvan ultimo 2018 nog geen gebruik is gemaakt. De kredietfaciliteit is aangegaan met een bankenconsortium bestaande uit: ING (50 procent) en ABN AMRO (50 procent).

Over de winstafdracht over het resultaat van 2017 zijn na balansdatum afspraken gemaakt met het ministerie van Financiën en in 2018 is 48,2 miljoen euro afgedragen.

Onderdeel van het kapitaalbeheer is het vaststellen van de verhouding tussen vreemd vermogen en eigen vermogen. Deze was als volgt:

VERHOUDING NETTOVERPLICHTING / EIGEN VERMOGEN

	2018	2017
Langlopende verplichtingen	17.195	17.296
Kortlopende verplichtingen	102.446	102.309
Totale verplichtingen	119.641	119.605
Af: Geldmiddelen en kasequivalenten	85.326	63.601
Nettoverplichting	**34.315**	**56.004**
Eigen vermogen	**222.759**	**211.265**
Verhouding nettoverplichting/ eigen vermogen	0,2	0,3

De huidige verhouding tussen het vreemd vermogen en het eigen vermogen bevestigt dat de solvabiliteit van Holland Casino is gehandhaafd. Holland Casino zal met haar toekomstige beleid ernaar streven deze solide financiële positie te behouden.

Gezien de huidige liquiditeitspositie heeft Holland Casino geen uitstaande (afgeleide) financiële instrumenten per einde boekjaar ter afdekking van haar liquiditeits- en marktrisico.

VERBONDEN PARTIJEN

Verbonden partijen	Aard van de relatie en relevante transacties	Relevante toelichting
Bestuur	Bestuurdersbeloningen	Bezoldiging bestuurders (zie pagina 133 in de enkelvoudige balans)
Raad van Commissarissen	Commissaris beloningen	Bezoldiging RvC (zie pagina 133 in de enkelvoudige balans)
Stichting Beheer Fooiengelden	Tronc en tips	Zie hieronder
Gaming Support B.V.	Deelneming verwerkt volgens de 'equity'-methode	Op pagina 113
Van Linden Beheer B.V.	Aandeelhouder deelnemingen	Op pagina 113
Staat der Nederlanden (tot 1 mei 2017)	Pseudo-aandeelhouder/winstafdracht	Ingehouden winst op pagina 129
Staat der Nederlanden (vanaf 1 mei 2017)	Aandeelhouder/dividenden	Ingehouden winst op pagina 129

De Stichting Beheer Fooiengelden (SBF) is economisch gezien een 100 procent dochter. Het doel van de SBF is het ten behoeve van Holland Casino en de werknemer (mede) uitvoeren van de fooienregeling zoals opgenomen in de cao. De SBF is daardoor onlosmakelijk verbonden aan Holland Casino. Wekelijks worden de ontvangen fooiengelden overgemaakt naar de SBF en na uitbetaling van de salarissen wordt het banksaldo teruggestort aan Holland Casino. Per balansdatum bedraagt het saldo op de bankrekening van SBF 3,4 miljoen euro. Dit bedrag is meegeconsolideerd in de cijfers van Holland Casino. Het Bestuur van de SBF bestaat uit 4 bestuurders, 2 bestuurders namens Holland Casino en 2 bestuurders namens de vakbonden.

Holland Casino heeft ook een belang in een deelneming (Gaming Support B.V.), waarin ze invloed van betekenis heeft, maar geen beslissende zeggenschap uitoefent in bedrijfsvoering en/of financieel beleid. Transacties met deze partijen worden uitgevoerd tegen marktcondities en prijzen die niet gunstiger zijn dan die welke bedongen zouden zijn met derde, onafhankelijke partijen. Op grond hiervan wordt deze deelneming aangemerkt als verbonden partij.

In de tabel is een overzicht opgenomen van de belangrijkste relaties met verbonden partijen. Tussen een aantal van deze entiteiten en Holland Casino hebben tijdens de verslagperiode transacties plaatsgevonden. De voorwaarden van de transacties met managers op sleutelposities en met hen verbonden partijen waren niet gunstiger dan beschikbare voorwaarden of voorwaarden waarvan men redelijkerwijze zou kunnen aannemen dat deze beschikbaar waren op vergelijkbare transacties op een zakelijke, objectieve basis met entiteiten die niet verbonden waren aan managers op sleutelposities.

Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich geen gebeurtenissen na balansdatum voorgedaan.

ENKELVOUDIGE WINST- EN VERLIESREKENING OVER 2018

ENKELVOUDIGE WINST- EN VERLIESREKENING OVER 2018			
in duizenden euro	Toelichting	2018	2017
Aandeel in resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen na belastingen	26	219	421
Overige baten en lasten, na belastingen		-	-
Nettoresultaat		**219**	**421**

ENKELVOUDIGE BALANS PER 31 DECEMBER 2018

ENKELVOUDIGE BALANS PER 31 DECEMBER 2018			
in duizenden euro, voor winstbestemming	Toelichting	31-12-2018	31-12-2017
Vaste activa			
Immateriële activa	28	6.504	4.742
Materiële vaste activa	29	229.853	208.901
Latente vennootschapsbelasting	30	10.139	14.283
Nog niet geamortiseerde fees	31	638	414
Deelnemingen	32	1.691	1.342
Totaal vaste activa		**248.825**	**229.682**
Vlottende activa			
Voorraden	33	920	711
Vorderingen en overlopende activa	34	6.614	35.626
Acute belastingvorderingen	30	742	1.014
Nog niet geamortiseerde fees	31	170	236
Geldmiddelen en kasequivalenten	35	84.468	63.601
Totaal vlottende activa		**92.914**	**101.188**
Totale activa		**341.739**	**330.870**

in duizenden euro, voor winstbestemming	Toelichting	31-12-2018	31-12-2017
Eigen vermogen	36		
Aandelenkapitaal		45	45
Wettelijke reserve		6.504	4.448
Reserve omrekeningsverschillen		-100	-89
Herwaarderingsreserve		1.898	1.898
Overige reserve		154.671	131.483
Onverdeeld resultaat		59.395	73.480
Totaal eigen vermogen		**222.413**	**211.265**
Langlopende verplichtingen			
Voorzieningen	37	9.323	8.656
Latente vennootschapsbelasting	39	1.941	4.502
Overige verplichtingen	40	5.905	4.138
Totaal langlopende verplichtingen		**17.169**	**17.296**
Kortlopende verplichtingen			
Voorzieningen	37	1.828	1.223
Handelscrediteuren en overige schulden	40	79.461	85.423
Acute belastingverplichtingen	39	20.492	15.634
Overige verplichtingen	40	376	29
Totaal kortlopende verplichtingen		**102.157**	**102.309**
Totale passiva		**341.739**	**330.870**

TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE JAARREKENING OVER HET BOEKJAAR EINDIGEND OP 31 DECEMBER 2018

Algemene informatie

De enkelvoudige jaarrekening maakt deel uit van de jaarrekening 2018 van Holland Casino.
Ten aanzien van de enkelvoudige winst- en verliesrekening van Holland Casino is gebruikgemaakt van de vrijstelling ingevolge artikel 2:402 BW.

Basis voor presentatie

De enkelvoudige jaarrekening is opgesteld volgens de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek. Holland Casino maakt voor de bepaling van de grondslagen voor de waardering van activa en passiva en resultaatbepaling van haar enkelvoudige jaarrekening gebruik van de optie die wordt geboden in artikel 2:362 lid 8 BW. Dit houdt in dat de grondslagen voor de waardering van activa en passiva en resultaatbepaling (hierna 'waarderingsgrondslagen') van de enkelvoudige jaarrekening van Holland Casino gelijk zijn aan de grondslagen die voor de geconsolideerde EU-IFRS jaarrekening zijn toegepast. Deze geconsolideerde EU-IFRS jaarrekening is opgesteld volgens de door de International Accounting Standards Board vastgestelde en door de Europese Unie aanvaarde standaarden (hierna 'EU-IFRS').
Verwezen wordt naar pagina 88 tot en met 104 voor een beschrijving van deze grondslagen.

Deelnemingen in groepsmaatschappijen

In de enkelvoudige balans worden deelnemingen in groepsmaatschappijen gewaardeerd volgens de 'equity'-methode. Zie voor een uitwerking hiervan de grondslagen voor consolidatie in de geconsolideerde jaarrekening.

Resultaat deelnemingen

Het aandeel in het resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen omvat het aandeel van Holland Casino in de resultaten van deze deelnemingen. Resultaten op transacties waarbij overdracht van activa en passiva tussen Holland Casino en haar deelnemingen en tussen deelnemingen onderling heeft plaatsgevonden, zijn geëlimineerd voor zover deze als niet gerealiseerd kunnen worden beschouwd.

Fiscale eenheid

Holland Casino vormt samen met haar dochterondernemingen een fiscale eenheid voor de heffing van omzetbelasting; elk der Vennootschappen is volgens de standaardvoorwaarden aansprakelijk voor te betalen belasting van alle bij de fiscale eenheid betrokken Vennootschappen.

Afrekening tussen de onderneming en haar dochtermaatschappijen vindt plaats via de rekening-courant verhoudingen.

TOELICHTING OP HET ENKELVOUDIGE OVERZICHT VAN HET TOTAALRESULTAAT

in duizenden euro, tenzij anders aangegeven

25. PERSONEELSKOSTEN

	2018	2017
Salarissen	-180.835	-174.005
Verloning WAO/WIA	-940	-840
Sociale lasten	-25.844	-22.873
Pensioenlasten	-18.039	-16.748
Indirecte personeelskosten	-9.394	-10.443
Dotatie (vrijval) reorganisatievoorziening	-	-234
Dotatie (vrijval) jubileumuitkeringen	-524	-622
Dotatie (vrijval) voorziening loopbaanbudget	-1.380	-
	-236.956	**-225.765**

Voor de toelichting wordt verwezen naar noot 3 in geconsolideerde jaarrekening.

Personeelsbezetting

In 2018 waren er gemiddeld 3.820 medewerkers (2017: 3.597 medewerkers) in dienst van Holland Casino (exclusief stand-by medewerkers en stagiaires). Zie onderstaande tabel voor de verdeling over de afdelingen.

PERSONEELSBEZETTING PER AFDELING (GEMIDDELD)

	2018	2017
Tafelspelen	1.443	1.401
Speelautomaten	317	292
Services	641	608
Food & Beverage	734	640
Overige	685	656
	3.820	**3.597**

Het aantal medewerkers ultimo 2018 was 3.899 (ultimo 2017: 3.699).
Gedurende het boekjaar 2018 bedroeg het gemiddeld aantal werknemers bij Holland Casino, omgerekend naar fte 2.814 (2017: 2.623). Hiervan waren 0 personen (2017: 0 personen) werkzaam buiten Nederland.

26. AANDEEL IN RESULTAAT VAN ONDERNEMINGEN WAARIN WORDT DEELGENOMEN, NA BELASTINGEN

Dit betreft het aandeel van Holland Casino in de resultaten van haar deelnemingen, waarvan een bedrag van 0,1 miljoen euro groepsmaatschappijen betreft.

27. ACCOUNTANTSHONORARIA

De volgende honoraria van KPMG Accountants zijn ten laste gebracht van de onderneming, haar dochtermaatschappijen en andere maatschappijen die zij consolideert, een en ander zoals bedoeld in artikel 2:382a lid 1 en 2 BW (cf model JR):

ACCOUNTANTSHONORARIA

	2018	2017
Onderzoek van de jaarrekening	-261	-250
Andere controleopdrachten	-38	-15
Adviesdiensten op fiscaal terrein (KPMG Meijburg & Co)	-39	-41
	-338	**-306**

De in de tabel vermelde honoraria voor het onderzoek van de jaarrekening 2018 (2017) hebben betrekking op de totale honoraria voor het onderzoek van de jaarrekening 2018 (2017), ongeacht of de werkzaamheden al gedurende het boekjaar 2018 (2017) zijn verricht.

TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE BALANS

in duizenden euro, tenzij anders aangegeven

28. IMMATERIËLE ACTIVA

Voor de toelichting wordt verwezen naar de noot 9 in geconsolideerde jaarrekening.

29. MATERIËLE VASTE ACTIVA

	Terreinen en gebouwen	Verbouwingen	Installaties	Speel-automaten	Overige bedrijfs-middelen	Activa in uitvoering	Totaal
Aanschafwaarde	49.170	68.098	102.383	85.248	111.064	53.084	469.047
Cumulatieve afschrijvingen	-11.201	-46.118	-74.812	-41.828	-86.187	-	-260.146
Stand per 31 december 2017	**37.969**	**21.980**	**27.571**	**43.420**	**24.877**	**53.084**	**208.901**
Investeringen	-	5.382	9.121	17.939	13.428	7.335	53.205
Activa in uitvoering/in gebruik genomen	-	11.417	11.434	12.232	8.150	-43.233	-
Afschrijvingen	-1.525	-3.501	-6.071	-12.234	-7.995	-	-31.326
Desinvesteringen/activa niet langer in gebruik (aanschafwaarde)	-	-218	-1.356	-7.836	-3.320	-	-12.730
Desinvesteringen/activa niet langer in gebruik (cum.afschr.)	-	217	1.332	6.982	3.272	-	11.803
Stand per 31 december 2018	**36.444**	**35.277**	**42.031**	**60.503**	**38.412**	**17.186**	**229.853**
Aanschafwaarde	49.170	84.679	121.582	107.583	129.322	17.186	509.522
Cumulatieve afschrijvingen	-12.726	-49.402	-79.551	-47.080	-90.910	-	-279.669
Stand per 31 december 2018	**36.444**	**35.277**	**42.031**	**60.503**	**38.412**	**17.186**	**229.853**

Voor de specifieke toelichting wordt verwezen naar noot 10 in de geconsolideerde jaarrekening.

30. BELASTINGVORDERINGEN

Voor de toelichting wordt verwezen naar noot 11 in de geconsolideerde jaarrekening. De belastingvordering benadert de reële waarde. De looptijd van de latente belastingvordering is 16 jaar waarvan -0,4 miljoen euro kortlopend en 8,6 miljoen langlopend.

31. NOG NIET GEAMORTISEERDE FEES

Voor de toelichting wordt verwezen naar noot 12 in de geconsolideerde jaarrekening.

32. DEELNEMINGEN

Stand per 31 december 2018	2018
Gaming Support B.V.	1.171
Gaming & Casino Services B.V.	520
	1.691

DEELNEMINGEN

	Vestigingsplaats	Aandeel in geplaatst kapitaal (percentage)
Gaming & Casino Services B.V.	Rotterdam	60
Stichting Beheer Fooiengelden	Den Haag	100*
Gaming Support B.V.	Rotterdam	40

* Stichting Beheer Fooiengelden (SBF) betreft een stichting en daarom is het aandelenbelang niet van toepassing. SBF is volgens IFRS 10 economisch gezien een 100 procent dochter en is daarom opgenomen in de consolidatie van Holland Casino.

DEELNEMINGEN	
Stand per 31 december 2017	1.342
Verlaging deelneming Gaming Support wegens afsplitsing GCS	-280
Waardering deelneming GCS	420
Resultaat Gaming Support (incl. omrekeningsverschillen)	120
Resultaat GCS	100
Ontvangen dividenden	-
Valutaomrekeningsverschillen uit resultaat deelnemingen	-11
Stand per 31 december 2018	**1.691**

33. VOORRADEN

	2018	2017
Voorraden	920	711
	920	**711**

Voor de toelichting wordt verwezen naar noot 14 in de geconsolideerde jaarrekening.

34. VORDERINGEN EN OVERLOPENDE ACTIVA

	2018	2017
Debiteuren	261	699
Te ontvangen van creditcardmaatschappijen	1.184	1.004
Vooruitbetaalde pensioenpremies	2.000	2.000
Overige vorderingen	1.084	851
Af te wikkelen schades	-	28.109
Vooruitbetaalde kosten	2.085	2.963
	6.614	**35.626**

Alle overige vorderingen hebben een verwachte looptijd van korter dan 1 jaar.

De reële waarde van de opgenomen vorderingen benadert de boekwaarde, gegeven het kortlopende karakter van de vorderingen en het feit dat waar nodig voorzieningen voor oninbaarheid zijn gevormd.

De vooruitbetaalde kosten bestaan uit vooruitbetaalde kosten met betrekking tot bedrijfskosten en marketingkosten voor boekjaar 2018.

Er zijn ultimo 2018 geen vorderingen op deelnemingen waarin Holland Casino invloed van betekenis kan uitoefenen.

35. GELDMIDDELEN EN KASEQUIVALENTEN

	2018	2017
Gelden onderweg	9.021	9.931
Geldvoorraad casino's	40.769	34.322
Banktegoeden	34.678	19.348
	84.468	**63.601**

De geldmiddelen en kasequivalenten staan ter vrije beschikking.

36. EIGEN VERMOGEN

Op 31 december 2018 bestaat het maatschappelijk aandelenkapitaal uit 2.250 gewone aandelen met een nominale waarde van 100 euro. Het geplaatste en gestorte kapitaal bedraagt 45K euro in de vorm van 450 aandelen met elk een nominale waarde van 100 euro.

Verder bestaat het eigen vermogen uit een wettelijke reserve, reserve omrekeningsverschillen, een herwaarderingsreserve, een winstreservering en minderheidsbelangen. De post wettelijke reserves bestaat uit een wettelijke reserve deelnemingen en een wettelijke reserve voor geactiveerde ontwikkelingskosten. De reserve omrekeningsverschillen betreft de omrekeningsverschillen van vreemde valuta voortvloeiend uit de deelneming.
De herwaarderingsreserve is een wettelijke reserve en heeft betrekking op de herwaardering van materiële vaste activa. Voor deze gebouwen en terreinen in eigendom van Holland Casino is een herwaarderingsreserve gevormd indien de reële waarde hoger is dan de aanschafwaarde. Conform artikel 17 van de Beschikking casinospelen 1996 alsmede artikel 14 van de Statuten van Holland Casino is uit de netto-opbrengst van de gezamenlijke speelcasino's een reservering betreffende het Eigen Vermogen gevormd, die is geclassificeerd als 'overige reserve'.

De staatssecretaris van Financiën heeft in 2018 de winstafdracht met betrekking tot 2017 vastgesteld. Van het resultaat van 2017 is 48,2 miljoen euro afgedragen aan de Staat. Het nettoresultaat is, met inachtneming van de winstafdracht, toegevoegd aan het eigen vermogen; één en ander in overeenstemming met de bepaling inzake resultaatsbestemming zoals opgenomen in de overige gegevens van dit jaarverslag.
In 2018 zijn afspraken gemaakt over de systematiek om de hoogte van het jaarlijks uit te keren dividend te bepalen. Na balansdatum wordt het definitieve bedrag aan dividend over 2018 bepaald.

De herwaardering van het bestaande 40 procentsbelang in Gaming Support B.V. heeft niet geleid tot een andere reële waarde.

Onverdeeld resultaat

Bestemming van het resultaat over het boekjaar 2018
De jaarrekening 2018 is vastgesteld in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders gehouden op 3 april 2019. De Algemene Vergadering van Aandeelhouders heeft de bestemming van het resultaat vastgesteld conform het voorstel van het Bestuur.

Voorstel tot resultaatbestemming 2018
Het Bestuur stelt, met goedkeuring van de Raad van Commissarissen, aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders voor het resultaat na belastingen over 2018 als volgt te bestemmen: een bedrag van 46,0 miljoen euro uit te keren als dividend en het resterende bedrag van 13,5 miljoen euro toe te voegen aan de overige reserves.

Herwaarderingsreserve

Bij de conversie naar IFRS heeft Holland Casino geopteerd voor de 'deemed cost approach'; een keuzemogelijkheid die slechts eenmalig kan worden toegepast bij eerste toepassing van IFRS. Hierbij heeft Holland Casino ervoor gekozen om een deel van de panden in eigendom en de daartoe behorende eigen terreinen te waarderen op reële waarde. Voor deze terreinen is een herwaarderingsreserve gevormd indien de reële waarde hoger is dan de aanschafwaarde.

37. VOORZIENINGEN

	Ontmantelings-kosten	Personeels-beloningen	Verlieslatende contracten	Reorganisatie	Loopbaan budget	Totaal
Stand per 31 december 2017	**2.614**	**6.579**	**84**	**602**	-	**9.879**
Dotatie/vrijval	597	580	-	-	1.380	2.557
Onttrekkingen	-	-501	-84	-598	-58	-1.241
Oprenting	-16	-28	-	-	-	-44
Stand per 31 december 2018	**3.195**	**6.630**	-	**4**	**1.322**	**11.151**
Per 31 december 2017						
Langlopend deel voorzieningen	2.614	6.042	-	-	-	**8.656**
Kortlopend deel voorzieningen	-	537	84	602	-	**1.223**
Per 31 december 2018						
Langlopend deel voorzieningen	3.195	6.128	-	-	-	**9.323**
Kortlopend deel voorzieningen	-	502	-	4	1.322	**1.828**

Voor de toelichting wordt verwezen naar noot 18 in de geconsolideerde jaarrekening.

38. BANKSCHULDEN

Voor de toelichting wordt verwezen naar noot 19 in de geconsolideerde jaarrekening.

39. BELASTINGVERPLICHTINGEN

	2018	2017
Uitgestelde winstbelastingverplichtingen		
Uit hoofde van vennootschapsbelasting	1.941	4.502
Acute winstbelastingverplichtingen		
Vennootschapsbelasting	2.187	-
Acute overige belastingverplichtingen		
Kansspelbelasting	13.154	10.811
Loonheffing	5.151	4.823
	18.305	15.634
	22.433	**20.136**

Er zijn ultimo 2018 geen voorwaardelijke belastingverplichtingen.

40. LANG- EN KORTLOPENDE VERPLICHTINGEN

Overige lang- en kortlopende verplichtingen

Voor de toelichting wordt verwezen naar noot 21 in de geconsolideerde jaarrekening.

Handelscrediteuren en overige schulden	2018	2017
Crediteuren	15.911	25.375
Schulden aan groepsmaatschappijen	1.283	-
Schulden aan deelnemingen	636	928
Vakantiedagen, vakantietoeslag en salarissen	18.361	17.771
Jackpots	13.332	12.199
Mancoverplichting	3.327	2.797
Nog te betalen investeringen	4.830	7.191
Nog te betalen kosten	11.549	8.120
Overige schulden	10.232	11.042
	79.461	**85.423**

Voor de toelichting wordt verwezen naar noot 21 in de geconsolideerde jaarrekening.

41. NIET IN DE BALANS OPGENOMEN VERPLICHTINGEN

x 1 miljoen euros	Totaal 2018	< 1 jaar	> 1 jaar en < 5 jaar	> 5 jaar
Verplichtingen uit hoofde van:				
Huur panden	153,4	12,7	51,1	89,6
Lease speelautomaten	5,9	4,2	1,7	-
Leaseauto's	1,1	0,6	0,5	-
ICT diensten	15,1	5,2	9,9	-
Investeringen	2,6	2,6	-	-
	178,1	**25,3**	**63,2**	**89,6**

	Totaal 2017	< 1 jaar	> 1 jaar en < 5 jaar	> 5 jaar
Verplichtingen uit hoofde van:				
Huur panden	111,6	11,4	41,9	58,3
Lease speelautomaten	11,3	5,1	6,2	-
Leaseauto's	1,4	0,7	0,7	-
ICT diensten	6	4,0	2,0	-
Investeringen	8,9	8,9	-	-
	139,2	**30,1**	**50,8**	**58,3**

Voor de toelichting wordt verwezen naar noot 22 in de geconsolideerde jaarrekening.

Fiscale eenheid

Holland Casino vormt samen met haar dochteronderneming een fiscale eenheid voor de heffing van omzetbelasting; elk der Vennootschappen is volgens de standaardvoorwaarden aansprakelijk voor te betalen belasting van alle bij de fiscale eenheid betrokken Vennootschappen.
Afrekening tussen de onderneming en haar dochtermaatschappijen vindt plaats via de rekening-courant verhoudingen.

42. FINANCIËLE INSTRUMENTEN -REËLE WAARDEN EN RISICOBEHEERKADER

Het beheer van de financiële instrumenten op geconsolideerd niveau is niet significant anders dan op enkelvoudig niveau. Derhalve wordt verwezen naar noot 23 in de geconsolideerde jaarrekening.

VERBONDEN PARTIJEN

Verbonden partijen	Aard van de relatie en relevante transacties	Relevante toelichting
Gaming & Casino Services B.V.	Deelneming verwerkt volgens de 'equity'-methode	Op pagina 127 en 128

De overige verbonden partijen zijn gelijk aan die in de geconsolideerde jaarrekening, zie noot 24.

In 2018 vonden de volgende transacties plaats: geen verkopen aan GCS en afname van diensten ter waarde van 9,0 miljoen euro. Deze bedragen zijn exclusief BTW. Nog te betalen bedragen aan GCS bedroegen eind 2018 1,3 miljoen euro.

Deze transacties worden uitgevoerd tegen marktcondities en prijzen die niet gunstiger zijn dan die bedongen zouden zijn met derde, onafhankelijke partijen.

BEZOLDIGING KEY MANAGEMENT PERSONEEL HOLLAND CASINO

Het key management personeel van Holland Casino bestaat uit haar bestuurders en commissarissen.

		2018		2017	
Bestuurders					
E. van Lambaart	vast salaris	239,3		234,6	
	overige vergoedingen[2]	27,6		33,6	
	periodiek betaalde beloningen		266,9		268,2
	variabel salaris[1]		45,5		46,9
	pensioenlasten		22,8		22,3
			335,2		**337,4**
Drs. R.J. Bergervoet (vanaf 21-3-2017)	vast salaris	221,6		169,4	
	overige vergoedingen[2]	24,3		13,7	
	periodiek betaalde beloningen		245,9		183,1
	variabel salaris[1]		42,1		33,9
	pensioenlasten		19,8		14,5
			307,8		**231,5**

		2018	2017
Commissarissen			
Mr. W.L.J. Bröcker	commissarisvergoeding[3]	29,9	29,6
Mevr. drs. M.M. van Zuijlen	commissarisvergoeding[3]	21,5	21,7
	commissievergoeding	2,0	2,0
Mevr. drs. R.E. Dekker	commissarisvergoeding[3]	21,5	21,4
	commissievergoeding	2,8	2,8
Mr. P.F. Roks	commissarisvergoeding[3]	21,5	21,7
Mr. J.W. Baud	commissarisvergoeding[3]	21,5	21,1
		120,7	**120,3**

De commissarisvergoeding is inclusief onkostenvergoeding.

Er zijn geen leningen, voorschotten of garantstellingen ten behoeve van leden van Bestuur of de Raad van Commissarissen verstrekt door Holland Casino.

1. Variabele salarissen zijn gebaseerd op het huidige boekjaar, betaling vindt plaats in het volgende boekjaar.
2. Dit bedrag bevat de fiscale bijtelling auto, werkgeverslasten en in 2017 een éénmalige betaling van 3,5 procent over 2016 in het kader van de cao.
3. De commissarisvergoeding in 2017 bevat een structurele verhoging van 2 procent en een éénmalige nabetaling van 3,5 procent over 2016.

Hoofddorp, 3 april 2019

Bestuur:
E. van Lambaart
Drs. R.J. Bergervoet

Raad van Commissarissen:
Mr. W.L.J. Bröcker
Mevr. drs. M.M. van Zuijlen
Mevr. drs. R.E. Dekker
Mr. P.F. Roks
Mr. J.W. Baud

OVERIGE GEGEVENS

Deze geconsolideerde jaarrekening van het boekjaar 2018 is op 3 april 2019 ondertekend en vrijgegeven voor publicatie door de Raad van Commissarissen. De Raad van Commissarissen zal de jaarrekening ter vaststelling voorleggen aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders op 3 april 2019.

Winstbestemming

Per 1 april 2006 zijn de Beschikking casinospelen 1996 en de Statuten van Holland Casino gewijzigd. Een en ander vormt het sluitstuk van de overdracht van beleidsverantwoordelijkheid voor casinospelen door de minister van Economische Zaken alsmede het door de ministeries van Veiligheid en Justitie en Financiën gewenste onderscheid tussen beheer en beleid. Ten aanzien van de winstbestemming zijn de artikelen 17 van de Beschikking casinospelen en 14 van de Statuten relevant.

Op 15 december 2017 zijn de statuten van Holland Casino gewijzigd.

ARTIKEL 17 BESCHIKKING CASINOSPELEN

De netto-opbrengst van alle krachtens deze vergunning georganiseerde activiteiten, zijnde het verschil tussen de bruto-opbrengst en de som van de voor prijzen bestemde bedragen en de exploitatiekosten, wordt, nadat ten laste daarvan nog een eventuele door de staatssecretaris van Financiën goed te keuren reservering ten behoeve van het eigen vermogen is gebracht en voor zover de liquiditeit zulks toelaat, afgedragen aan de Staat.

ARTIKEL 10 STATUTEN

10.1 De vennootschap kan slechts uitkeringen doen op aandelen voor zover haar eigen vermogen groter is dan het bedrag van het gestorte en opgevraagde deel van het kapitaal, vermeerderd met de reserves die op grond van de wet moeten worden aangehouden.

10.2 Uitkering van winst geschiedt na de vaststelling van de jaarrekening waaruit blijkt dat zij geoorloofd is, onverminderd het overigens in de statuten bepaalde.

10.3 De winst staat ter beschikking van de algemene vergadering. De algemene vergadering kan besluiten tot reservering of tot uitkering aan de aandeelhouders.

10.4 De algemene vergadering kan besluiten tot het doen van een tussentijdse uitkering ten laste van de reserves of van de winst van het lopende boekjaar. Behoudens in de in artikel 10.5 bedoelde gevallen, vereist het in de vorige zin genoemde besluit een voorstel daartoe van de raad van bestuur dat vooraf is goedgekeurd door de raad van commissarissen.
De algemene vergadering kan de raad van bestuur schriftelijk verzoeken tot het doen van een voorstel tot een uitkering als bedoeld in de vorige volzin. Indien de algemene vergadering een voorstel van de raad van bestuur tot een uitkering heeft afgewezen, kan de algemene vergadering de raad van bestuur opnieuw schriftelijk verzoeken om binnen acht weken een voorstel tot tussentijdse uitkering te doen, welk voorstel goedgekeurd dient te worden door de raad van commissarissen.

10.5 De algemene vergadering is vrij om te besluiten tot het doen van een tussentijdse uitkering ten laste van de reserves of van de winst van het lopende boekjaar zonder voorafgaand voorstel van de raad van bestuur:

a. indien het in de laatste volzin van artikel 10.4 bedoelde voorstel door de algemene vergadering is afgewezen; en

b. indien de raad van bestuur niet binnen zes maanden na een schriftelijk verzoek daartoe van de algemene vergadering aan die vergadering een door de raad van commissarissen goedgekeurd voorstel tot een tussentijdse uitkering heeft gedaan.

10.6 Een tussentijdse uitkering is alleen toegestaan indien uit een tussentijdse vermogensopstelling blijkt dat aan het vereiste van artikel 10.1 is voldaan.

10.7 De tussentijdse vermogensopstelling heeft betrekking op de stand van het vermogen op ten vroegste de eerste dag van de derde maand voor de maand waarin het besluit tot uitkering wordt bekend gemaakt. Zij wordt opgemaakt met inachtneming van in het maatschappelijk verkeer als aanvaardbaar beschouwde waarderingsmethoden. In de vermogensopstelling worden de krachtens de wet en de statuten te reserveren bedragen opgenomen. Zij wordt ondertekend door de leden van de raad van bestuur en de leden van de raad van commissarissen. Ontbreekt de handtekening van een of meer van hen, dan wordt daarvan onder opgave van reden melding gemaakt.

10.8 De algemene vergadering is bevoegd om te bepalen dat een uitkering geheel of gedeeltelijk in een andere vorm dan in geld zullen worden uitgekeerd.

10.9 Bij de berekening van de verdeling van een voor uitkering op aandelen bestemd bedrag tellen de aandelen die de vennootschap in haar kapitaal houdt niet mee, tenzij op zodanige aandelen of certificaten van aandelen een recht van vruchtgebruik of een pandrecht rust ten behoeve van een ander dan de vennootschap ten gevolge waarvan het winstrecht toekomt aan de vruchtgebruiker of pandhouder.

10.10 Bij de berekening van het bedrag dat op ieder aandeel zal worden uitgekeerd, komt slechts het bedrag van de verplichte storting op het nominale bedrag van de aandelen in aanmerking.

10.11 Uitkeringen zijn betaalbaar uiterlijk dertig dagen na de dag waarop zij zijn vastgesteld, tenzij de algemene vergadering een andere dag bepaalt.

10.12 Uitkeringen, waarover vijf jaren en een dag nadat zij opeisbaar zijn geworden niet is beschikt, vervallen aan de vennootschap en worden aan de reserves toegevoegd.

Een regeling in verband met verliezen is niet opgenomen in deze statuten. In geval van verliezen worden deze in mindering op het Eigen Vermogen gebracht. Een eventueel negatief Eigen Vermogen wordt jaarlijks verminderd met het positieve nettoresultaat over het boekjaar.

Holland Casino heeft over 2017 een deel van de winst afgedragen aan de Staat der Nederlanden. De winst na winstafdracht wordt toegevoegd aan het Eigen Vermogen. Deze afspraak is in de jaarrekening verwerkt. Met het ministerie van Financiën zijn in 2018 afspraken gemaakt over een minimaal jaarlijks uit te keren dividend.

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: de Algemene Vergadering van Aandeelhouders en de Raad van Commissarissen van Holland Casino N.V.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2018

Ons oordeel

Naar ons oordeel:

- geeft de in dit jaarverslag opgenomen geconsolideerde jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Holland Casino N.V. per 31 december 2018 en van het resultaat en de kasstromen over 2018, in overeenstemming met de International Financial Reporting Standards zoals aanvaard binnen de Europese Unie (EU-IFRS) en met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW);
- geeft de in dit jaarverslag opgenomen enkelvoudige jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Holland Casino N.V. per 31 december 2018 en van het resultaat, in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

Wat we gecontroleerd hebben

Wij hebben de in dit jaarverslag op pagina 81 tot en met 133 opgenomen jaarrekening 2018 van Holland Casino N.V. (de 'Vennootschap') te Den Haag gecontroleerd. De jaarrekening omvat de geconsolideerde en de enkelvoudige jaarrekening.

De geconsolideerde jaarrekening bestaat uit:

1. de geconsolideerde balans per 31 december 2018;
2. de volgende overzichten over 2018: de geconsolideerde winst- en verliesrekening, het geconsolideerd overzicht van het totaalresultaat, het mutatieoverzicht van het geconsolideerde eigen vermogen en het geconsolideerde kasstroomoverzicht; en
3. de toelichting met een overzicht van de belangrijke grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De enkelvoudige jaarrekening bestaat uit:

1. de enkelvoudige balans per 31 december 2018;
2. de enkelvoudige winst- en verliesrekening over 2018; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Holland Casino N.V. zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

CONTROLEAANPAK

Samenvatting

MATERIALITEIT

- Materialiteit van 6,0 miljoen euro
- 1,3 procent van 474 miljoen netto baten

GROEPSCONTROLE

- 99 procent van geconsolideerde totale activa
- 100 procent van geconsolideerde totale baten

KERNPUNTEN

- Opbrengstverantwoording tafelspelen, speelautomaten en geld en geldwaarden

OORDEEL

Goedkeurend oordeel

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op 6,0 miljoen euro (2017: 6,0 miljoen euro). Voor de bepaling van de materialiteit wordt uitgegaan van nettobaten (de brutobaten na aftrek van kansspelbelasting) en de materialiteit bedraagt 1,3 procent daarvan (2017: 1,3 procent). Wij beschouwen nettobaten als de meest geschikte benchmark, omdat dit over de jaren een stabiele benchmark is die een representatief beeld geeft van de omvang van de activiteiten van de vennootschap. Wij houden ook rekening met (mogelijke) afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij hebben met de Raad van Commissarissen afgesproken dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de 0,3 miljoen euro rapporteren aan hen alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Reikwijdte van de groepscontrole

Holland Casino N.V. staat aan het hoofd van een groep van entiteiten (groepsonderdelen). De financiële informatie van deze groep is opgenomen in de jaarrekening van Holland Casino N.V.

De groepscontrole heeft zich met name gericht op de significante onderdelen. Wij hebben alleen Holland Casino N.V. geïdentificeerd als een significant groepsonderdeel gebaseerd op de aard van de activiteiten en de significante risico's.

Wij hebben:
- bij groepsonderdeel Holland Casino N.V. zelf controlewerkzaamheden uitgevoerd;
- bij andere niet-significante groepsonderdelen cijferanalyses uitgevoerd.

Bovenstaande aanpak heeft geresulteerd in een dekking van 99 procent van de geconsolideerde totale activa en een dekking van 100 procent van de geconsolideerde totale baten.

Door bovengenoemde werkzaamheden bij groepsonderdelen, gecombineerd met aanvullende werkzaamheden op groepsniveau, hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de financiële informatie van de groep verkregen om een oordeel te geven over de jaarrekening.

Reikwijdte van onze controle van fraude en het niet voldoen aan wet en regelgeving

Op basis van de Nederlandse controlestandaard zijn wij verantwoordelijk voor het verkrijgen van een redelijke mate van zekerheid dat de jaarrekening als geheel geen afwijkingen van materieel belang bevat die het gevolg zijn van fraude of fouten. In het bepalen van onze controlewerkzaamheden maken we gebruik van de evaluatie van management in relatie tot frauderisicomanagement (preventie, detectie en respons) inclusief ethische normen die een eerlijke cultuur bewerkstelligen.

Tijdens het identificeren van frauderisico's hebben wij frauderisicofactoren geëvalueerd, welke we met het Bestuur en met de Raad van Commissarissen hebben besproken. Frauderisicofactoren zijn gebeurtenissen en omstandigheden die duiden op een stimulans of druk om fraude te plegen of die een gelegenheid scheppen om te frauderen. We hebben ook factoren ingeschat in relatie tot het niet voldoen aan wet- en regelgeving die direct of indirect van invloed zijn op de jaarrekening.

Wij hebben, op basis van de controlestandaard, de volgende voorgedefinieerde frauderisico's die relevant zijn voor onze controle geadresseerd:
- frauderisico ten aanzien van de opbrengstverantwoording voor Tafelspelen en Speelautomaten en geld en geldwaarden;
- frauderisico ten aanzien van het doorbreken van interne beheersing door management.

In onze controlewerkzaamheden hebben we de interne beheersing relevant voor het mitigeren van deze risico's geëvalueerd en gegevensgerichte controlewerkzaamheden, waaronder detailcontroles van (administratieve) journaalposten en documentatie ten aanzien van de geldwaarden, verricht.

Onze controlewerkzaamheden zijn niet vergelijkbaar met een specifiek fraudeonderzoek dat vaak diepgaander van aard zal zijn.

De uitgevoerde werkzaamheden inzake het adresseren van frauderisico's en het risico op het niet voldoen aan wet en regelgeving hebben niet tot bevindingen geleid die in deze controleverklaring moeten worden gerapporteerd.

Wij hebben de bevindingen geëvalueerd, inclusief het door het management getroffen redresserende maatregelen, welke maatregelen bevredigend zijn in de context van onze controle.

Voor details ten aanzien van het geïdentificeerde frauderisico verwijzen wij naar de kernpunten van onze controle zoals opgenomen in deze controleverklaring.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het belangrijkst waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met de Raad van Commissarissen gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekening-controle als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden bezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

OPBRENGSTVERANTWOORDING TAFELSPELEN, SPEELAUTOMATEN EN GELD EN GELDWAARDEN
Omschrijving Vanwege de significante hoeveelheid chartaal geld in omloop en de hieraan gerelateerde fraudegevoeligheid is een kernpunt van onze controle het vaststellen van de juistheid en volledigheid van deze transacties, de voorraden geld en geldwaarden in beheer bij kassier functionarissen in de casinovestigingen.
Onze aanpak Onze werkzaamheden waren voornamelijk gericht op het testen van de effectiviteit van de werking van interne beheersmaatregelen met betrekking tot de beschikking en bewaring van geld en geldwaarden alsmede het toezicht op de geldverwerking. Deze interne beheersingsmaatregelen betreffen onder meer de dagelijkse inventarisatieprocedures, functiescheidingen bij de geldverwerking en cameratoezicht. Gedurende het jaar hebben wij op onaangekondigde momenten inventarisaties van geld en geldwaarden bijgewoond om vast te stellen dat de procedures zijn gevolgd en dat de uitkomsten hiervan zijn verwerkt in de opgemaakte kasstukken. Daarnaast hebben wij de aansluiting van de financiële administratie met deze opgemaakte kasstukken vastgesteld.
Onze observatie Op basis van de door ons uitgevoerde procedures hebben wij voldoende zekerheid verkregen over de juistheid en volledigheid van de transacties chartaal geld en de stand van de voorraden geld en geldwaarden per jaareinde.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- Introductie (pagina 3 tot en met 6);
- Over Holland Casino (pagina 7 tot en met 10);
- Verslag van het Bestuur (pagina 12 tot en met 58);
- Governance (pagina 60 tot en met 79);
- Overige gegevens (pagina 134 tot en met 141);
- Overige informatie (pagina 143 tot en met 147).

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het Bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder de informatie die op basis van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

BESCHRIJVING VAN VERANTWOORDELIJKHEDEN MET BETREKKING TOT DE JAARREKENING

Verantwoordelijkheden van het Bestuur en de Raad van Commissarissen voor de jaarrekening

Het Bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met EU-IFRS en met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het Bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het Bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het Bestuur afwegen of de vennootschap in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsels moet het Bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het Bestuur het voornemen heeft om de vennootschap te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het Bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de vennootschap haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De Raad van Commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de vennootschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een verdere beschrijving van onze verantwoordelijkheden ten aanzien van de controle van de jaarrekening is opgenomen in de bijlage bij deze controleverklaring. Deze beschrijving vormt onderdeel van onze controleverklaring.

Den Haag, 3 april 2019

KPMG Accountants N.V.
R.R.J. Smeets RA

Bijlage:
Beschrijving van onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

BIJLAGE BIJ DE CONTROLEVERKLARING

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het Bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het Bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de vennootschap haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een entiteit haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. In dit kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de groepsonderdelen. Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen of de activiteiten. Op grond hiervan hebben wij de groepsonderdelen geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de volledige financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

Wij communiceren met de Raad van Commissarissen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan de Raad van Commissarissen dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met hen over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met de Raad van Commissarissen hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

COLOFON

©Holland Casino
Hoofddorp, 3 april 2019

HOLLAND CASINO
Postbus 355
2130 AJ Hoofddorp

jaarverslag@hollandcasino.nl
www.hollandcasino.nl

TEKST EN REDACTIE
Holland Casino Corporate Communicatie
Holland Casino Finance & Control
CFF Communications

FOTOGRAFIE
Floris Heuer, Michel Schnater e.a.

DESIGN EN PRODUCTIE
Enof Creatieve Communicatie

HOLLAND CASINO
HET ENIGE ECHTE CASINO